

EKO – EKO VOLONTERKO

**PRIRUČNIK
ZA IZVANNASTAVNI PREDMET ŠKOLSKOG
VOLONTIRANJA I ODRŽIVOG RAZVOJA
ZA UČENIKE OD 5. DO 8. RAZREDA
OSNOVNE ŠKOLE**

Europska unija
“Zajedno do fondova EU”

**EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI**

ESF UČINKOVITI
LJUDSKI
POTENCIJALI

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.
Više informacija o EU fondovima na www.strukturnifondovi.hr i www.esf.hr

Eko – Eko Volonterko

Priručnik za izvannastavni predmet školskog
volontiranja i održivog razvoja

Za učenike od 5. do 8. razreda osnovne škole

Nakladnik:

Udruga Eko Brezna

Autorice priručnika:

Jelena Kamenko Mayer, Mirta Kovačević
Volonterski centar Osijek

**Suradnici na izradi priručnika za područje
demokracije i aktivnog građanstva:**

Ines Tonković, knjižničarka
(Osnovna škola „Antun Matija Reljković” Bebrina)
Damir Marunica, prof. povijesti
(Osnovna škola „Antun Matija Reljković” Bebrina)
Katarina Kekez, pedagoginja
(Osnovna škola „Antun Matija Reljković” Bebrina)

**Suradnici na izradi priručnika za područje
održivog razvoja i ekologije:**

Sanja Kokanović, prof. biologije i kemije
(Osnovna škola „Antun Matija Reljković” Bebrina)
Irena Katinić, dipl. učiteljica razredne nastave s
pojačanim programom iz predmeta informatike
(Osnovna škola „Antun Matija Reljković” Bebrina)
Jadranka Horvat, prof. informatike
(Osnovna škola „Antun Mihanović” Slavonski Brod)
Željka Kačar, prof. fizike i kemije u
(Osnovna škola „Antun Mihanović” Slavonski Brod)
Mirna Jarić, prof. biologije i kemije u
(Osnovna škola „Antun Mihanović” Slavonski Brod)

Naklada:

300 komada

Lektura:

Mirta Kovačević, Volonterski centar Osijek

Grafičko oblikovanje:

Udruga Zebrica, Slavonski Brod

Tisak:

Autor studio za grafički dizajn, Slavonski Brod

ISBN: 978-953-48017-1-0

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Gradske i sveučilišne
knjižnice Osijek pod brojem 140914010.

Kontakti za više informacija:

Udruga Eko Brezna
Vjekoslava Bacha 7
35000 Slavonski Brod

E: eko.brezna.info@gmail.com

W: www.ekobrezna.hr

Slavonski Brod, kolovoz 2018.

Sadržaj ovog priručnika isključiva je odgovornost udruge Eko Brezna.

UVOD	7
I. DEMOKRACIJA I AKTIVNO GRAĐANSTVO	9
O demokraciji	9
Ljudska i građanska prava i slobode	12
Aktivni građani i njihovo djelovanje u lokalnoj zajednici	15
Mediji – izazovi suvremenog društva	17
II. CIVILNO DRUŠTVO I VOLONTERSTVO	19
Uvod u civilno društvo	20
Uvod u volonterstvo (razvoj i povijesni kontekst)	22
Značaj volonterstva u suvremenom društvu	25
Uređenje volonterstva u RH	26
Vrijednosti volonterstva	30
Dobrobiti volontiranja	32
Oblici volontiranja	34
Motivacija za volontiranje	36
Karakteristike volontera	38
Mogućnosti za volontiranje u zajednici	39
Kako se uključiti u volontiranje	40
Školsko volontiranje	41
Uključivanje u rad školskog volonterskog kluba	44
Volonterske akcije	46
Volontiranje bez granica – mogućnosti za međunarodno volontiranje	52
III. ODRŽIVI RAZVOJ I EKOLOGIJA	57
Održivi razvoj	57
Društvena odgovornost	61
Odgovornost pojedinca za održivi razvoj	63
Konzumerizam u suvremenom svijetu (reklamiranje i promidžba)	65
Energetska učinkovitost	66
Budućnost obnovljivih izvora energije	68
Klimatske promjene	69
Sunčeva energija	71
Uvjeti života	73
Recikliranje	74
Plastika	77
Voda	79
Zrak – znamo li što udišemo?	81
Svjetlost	83
Šume	85
Popis korištene literature	87

UVOD

Dragi učenici i nastavnici,

ukoliko u rukama držite ovaj priručnik, znači da ste se odlučili sudjelovati u izvannastavnom predmetu **EKO – EKO VOLONTERKO** posvećenom školskom volontiranju i održivom razvoju u vašoj školi. Čestitamo na vašem odabiru, kao i iskazanoj želji za aktivnim angažmanom u školi i zajednici.

Ovim priručnikom i osmišljenim kurikulumom koji priručnik prati želimo vam ponuditi inovativne i interaktivne sadržaje obogaćene novim vrijednostima i vještinama (posebno u kontekstu ekologije, očuvanja okoliša, međusobne tolerancije, građanskog odgoja i obrazovanja) te vas uvesti u svijet volontiranja u školi i zajednici.

Nastava iz ovog izvannastavnog predmeta bit će izvođena na interaktivan način, potičući vas na promišljanje o vašoj ulozi u društvu te će biti popraćena različitim vježbama. Predavanja, diskusije, razmjena informacija, rad u skupinama, interaktivne vježbe kao i komunikacija s ostalim učenicima i nastavnicima pružit će vam izobilje novih ideja. Kroz taj proces vjerojatno ćete se susretati s velikim brojem informacija. Kako biste posložili ono što vam je osobno najvažnije i najkorisnije, izradili smo ovaj priručnik koji u sebi sadrži niz zadataka, primjera, priča i opisa koji će vam u tome pomoći.

Izvannastavni predmet EKO – EKO VOLONTERKO osmišljen je u trajanju 70 školskih sati.

35 školskih sati posvećeno je praktičnom dijelu nastave (30 školskih sati volontiranja u školi i/ili zajednici te 5 školskih sati terenske nastave – upoznavanja s različitim udrugama i ustanovama u zajednici). Preostalih 35 sati kurikulumu odnosi se na interaktivnu nastavu u učionici koja obuhvaća tri područja:

- I. Demokracija i aktivno građanstvo** – u trajanju 5 školskih sati, u kojem ćete se upoznati s pojmom demokracije, ulogom i važnosti medija u današnjem svijetu, ljudskim i građanskim pravima i slobodama zajamčenima u demokraciji, ali i odgovornostima svakoga od nas kao aktivnog pojedinca u lokalnoj zajednici i demokraciji.
- II. Civilno društvo, volonterstvo i školsko volontiranje** – u trajanju 15 školskih sati, u kojem ćemo vas uvesti u pojam civilnog društva i svijet volontiranja kroz značaj, dobrobiti, vrijednosti i motivaciju za volontiranjem, mogućnosti za uključivanje u volontiranje u školi i zajednici, ali i izvan granica Hrvatske te volonterske akcije u kojima ćete sigurno rado sudjelovati.
- III. Održivi razvoj i ekologija** – u trajanju 15 školskih sati, u kojem ćete upoznati pojmove poput održivog razvoja, društvene odgovornosti, odgovornosti pojedinca, energetske učinkovitosti, ali i dobro se zabaviti uz različite vježbe, zadatke i pokuse iz područja ekologije (šume, voda, zrak, recikliranje, svjetlost itd.).

Ovaj priručnik i kurikulum nastali su kao rezultat projekta „EKO – EKO VOLONTERKO“ financiranog sredstvima Europskog socijalnog fonda, a koji provodi Udruga Eko Brezna u partnerstvu s OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod i OŠ „Antun Matija Reljković“ Bebrina.

Iskreno vjerujemo kako ćete po završetku ovog izvannastavnog predmeta svojim primjerom i iskustvima potaknuti pozitivno ponašanje i kod ostalih učenika u školi te im osvijestiti važnost vaše aktivne uloge kao građana u lokalnoj zajednici.

Želimo vam ugodnu, produktivnu i zanimljivu nastavu!

Autorice

I. DEMOKRACIJA I AKTIVNO GRAĐANSTVO

„Demokracija je način vladanja, ali ponajviše način življenja.“

Adolfo Suarez

Izvor fotografije: freepik.com

O demokraciji

Zadatak: Oluja ideja o demokraciji

Što je za vas demokracija? Navedite asocijacije koje vam se javljaju kad čujete riječ demokracija, a nastavnik ili nastavnica će ih zapisati na ploču.

Što je demokracija? Demokracija dolazi od grčkih riječi demos što znači narod i kratos što u prijevodu znači vladati. Doslovno prevedeno, pojam demokracije označava vladavinu naroda, odnosno demokracija predstavlja ono društveno uređenje u kojem vlast pripada narodu, tj. građanima.

Kolijevkom demokracije smatra se grčka Atena koja datira iz 5. stoljeća prije nove ere. Atenska demokracija predstavljala je klasični tip demokracije jer su u to vrijeme građani izravno sudjelovali u svim javnim poslovima u društvu, tj. zajednici. U to vrijeme izravno su smjeli sudjelovati samo muškarci stariji od 20 godina. Pravo glasa nisu imale žene, djeca, robovi, kao ni osobe bez imovine.

Današnje demokracije nisu izravne, već uglavnom govorimo o predstavničkim demokracijama. U njima pravo glasa imaju svi punoljetni državljani i državljanke bez obzira na spol, klasu, etničku pripadnost itd. Građani i građanke danas na izborima odabiru tko će ih predstavljati te tko će vladati u njihovo ime određeno vremensko razdoblje. U demokraciji za sve vrijede ista pravila i isti zakoni.

Ustav RH

Članak 1.

- (1) Republika Hrvatska jedinstvena je i nedjeljiva demokratska i socijalna država.
- (2) U Republici Hrvatskoj vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu kao zajednici slobodnih i ravnopravnih državljana.
- (3) Narod ostvaruje vlast izborom svojih predstavnika i neposrednim odlučivanjem.

Članak 3.

Sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački

sustav najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava.

Izvor: Ustav RH

Dioba vlasti u Hrvatskoj:

Demokracija se danas ne odnosi samo na pravo glasa i izbore. Demokracija obuhvaća puno širi pojam koji nam jamči ljudska prava, kvalitetu života, infrastrukturu itd. Demokratske vlasti moraju djelovati tako da odražavaju i zadovoljavaju želje i vrijednosti društva u kojem vladaju. Opasnost demokracije može ležati u tome da većina prevlada manjinu. Zato demokratski uređene zemlje imaju zakone kojima štite prava manjina.

Demokracija nam omogućuje mnoga prava, ali istovremeno uz prava imamo odgovornost čuvati i provoditi demokratska načela, a isto tako i ravnopravno doprinositi razvoju demokratskog društva.

Zadatak: Demokratska parlaonica

Organizirajte parlaonicu u razredu na temu „Prednosti i nedostaci demokracije“. Podijelite se u dvije skupine. Jedna skupina neka bude afirmacijska, tj. neka zagovara demokraciju i njezine prednosti, a druga skupina neka bude negacijska, tj. neka iznosi nedostatke demokracije. Neka vam nastavnik ili nastavnica pomognu vođenim pitanjima o demokraciji. Tri učenika neka budu samo promatrači koji će pratiti parlaonicu i vrednovati uspješnost izlaganja na temelju iznesenih argumenata i zalaganja svake pojedine skupine.

Zadatak: Izrada plakata o demokraciji

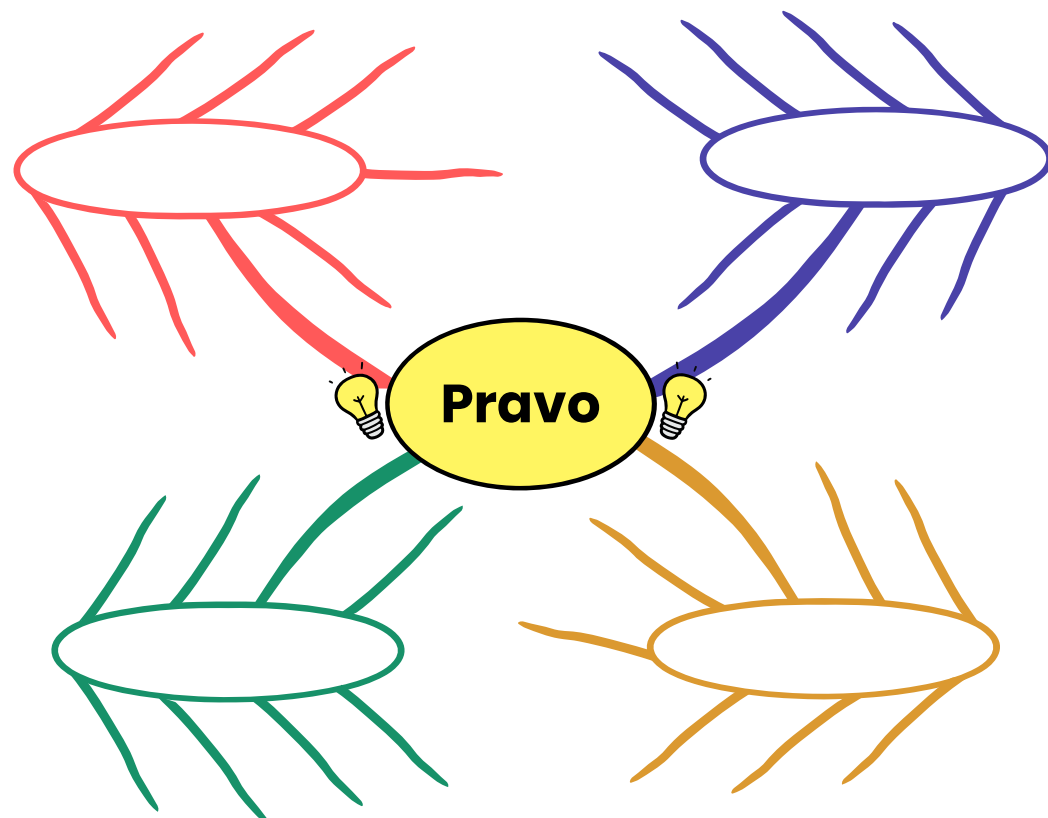
Ukoliko ne želite organizirati parlaonicu u razredu, možete se podijeliti u dvije skupine i izrađivati plakate o demokraciji. Jedna skupina neka izradi plakat o prednostima demokracije, a druga skupina neka izradi plakat o nedostacima demokracije.

Ljudska i građanska prava i slobode**Zadatak: Mentalna mapa pojma pravo**

Izradite mentalnu mapu. Središnji pojam je pravo. Navedite u mentalnoj mapi sva prava kojih se sjetite. Predstavite svoje radove. Istaknite koja su vam prava najvažnija i kako biste se osjećali da vam netko ukine ta prava.

Vjerujemo da ste do sada zasigurno upoznati s nekim svojim ljudskim pravima i slobodama. Isto tako znate da su ljudska prava zajamčena svakom ljudskom biću po njegovu rođenju. Ljudska prava su neotuđiva i nitko nam ih ne može oduzeti. Ljudska prava većemo uz osnovne čovjekove potrebe.

U modernom vremenu govorimo o različitim generacijama ljudskih prava koja su nastajala u različitim vremenima, ovisno o društvenim, političkim i ekonomskim okolnostima. Tako općenito govorimo o tri generacije ljudskih prava.

Tri generacije ljudskih prava**Prva generacija ljudskih prava – građanska i politička prava**

Ova generacija ljudskih prava pojavljuje se krajem 18. stoljeća, popraćena brojnim revolucijama u svijetu, a nastaje u želji da zaštiti građane od samovolje države. Ljudska prava prve generacije su: pravo na život; pravo na ljudsko dostojanstvo; osobne slobode; pravo na privatnost; pravo na jednakost pred zakonom; pravo na sudsku zaštitu prava i sloboda; pravo na slobodu kretanja; pravo misli, savjesti i vjeroispovijedi; pravo sklapanja braka i osnivanja obitelji; nepovredivost doma; nepovredivost i tajnost pisama; sloboda mišljenja i izražavanja; sloboda okupljanja i udruživanja; izborna pravo; pravo na sudjelovanje u upravi i pristup javnim službama.

Druga generacija ljudskih prava – ekonomska, socijalna i kulturna prava

Ova generacija ljudskih prava pojavljuje se početkom 20. stoljeća, s ruskom Oktobarskom revolucijom, a nastaje s idejom države jednakosti koja skrbi o svojim građanima. Ljudska prava druge generacije su: pravo na socijalnu sigurnost; pravo na rad i druge slobode povezane s radom, uključujući udruživanje u sindikate; pravo na odmor i slobodno vrijeme; pravo na primjeren životni standard; pravo majke i djeteta na posebnu društvenu zaštitu i skrb; pravo na odgoj i obrazovanje koje pridonosi punom razvoju ljudske osobe, uključujući pravo roditelja na izbor obrazovanja svoje djece; pravo na sudjelovanje u kulturnom životu i korištenje kulturnih dobara; pravo na zaštitu i korist od svojih autorskih djela.

Treća generacija ljudskih prava – prava na solidarnost i suradnju

Ova generacija ljudskih prava pojavljuje se nakon II. svjetskog rata i društvenih i ekonomskih posljedica rata, a odnosi se na kolektivna prava društva i naroda te na pojavu krize okoliša koja se javlja u tim godinama. Ljudska prava treće generacije su: pravo na gospodarski i socijalni razvoj; pravo na političku, gospodarsku, društvenu i kulturnu samostalnost; pravo na zdravi okoliš; pravo na mir; pravo na humanitarnu pomoć; pravo na slobodan i jednak pristup kulturnoj baštini čovječanstva.

Zadatak: Novi planet

Zamislite da ste vi jedini stanovnici na novom planetu. Novi planet još nije naseljen. Podijelite se u manje skupine. U skupinama porazgovarajte o tome koja ljudska i građanska prava moraju biti osigurana svim stanovnicima novog planeta. Poredajte ih po važnosti i odaberite 3 prava. Nakon toga među skupinama usporedite svoja razmišljanja i zaključke. Potom svi zajedno izradite zajednički plakat novog planeta i osiguranih ljudskih i građanskih prava.

Najvažniji dokumenti kojima su uređena ljudska prava:

Opća deklaracija o pravima čovjeka UN-a – usvojena je i proglašena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 1948. godine, a usvojena je s ciljem da bi se osiguralo zajedničko razumijevanje, poštivanje i primjena svih ljudskih prava i sloboda među svim nacijama i državama.

Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda – usvojena od strane Vijeća Europe 1950. godine u Rimu, temeljem Opće deklaracije o pravima čovjeka UN-a, radi očuvanja i daljnjih ostvarivanja ljudskih prava i sloboda. Njezine potpisnice su europske države.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima – predstavlja multilateralni sporazum kojeg je usvojila Opća skupština UN-a 1966. godine. Ovim paktom potpisnice se obvezuju poštivati građanska i politička prava i slobode.

Konvencija o pravima djeteta – prihvaćena od strane Opće skupštine Ujedinjenih naroda 1989. godine, a predstavlja međunarodni ugovor kojim su utvrđena i regulirana građanska, politička, ekonomska, socijalna, zdravstvena i kulturna prava djece (do 18. godine starosti).

Ustav Republike Hrvatske – i naš Ustav iz 1990. godine jamči svima prava i slobode, neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Zadatak: Razumijemo svoja ljudska i građanska prava

Iz kutije koju će vam dati nastavnik ili nastavnica izvucite karticu. Na svakoj kartici nalazi se napisano jedno ljudsko pravo. Vaš je zadatak da kažete kojoj generaciji ljudskih prava pripada.

Aktivni građani i njihovo djelovanje u lokalnoj zajednici

Zadatak: Promišljamo o aktivnoj ulozi građana

U nastavku se nalazi kratka priča o dvojici prijatelja. Pročitajte ju pažljivo i kasnije kroz razgovor s prijateljima odgovorite na kratka pitanja ispod priče.

Dva prijatelja, Ivan i Luka, na oglasnoj ploči u školi vidjeli su poziv da se uključe u inicijativu osnivanja Vijeća učenika u školi. Svrha ovog Vijeća je okupiti predstavnike svih razreda u školi koji će kroz rad Vijeća raditi na unaprjeđenju položaja učenika u školi, zalagati se za bolje uvjete školovanja, osnivanje školskog volonterskog kluba i dodatno obogatiti izvanastavne sadržaje škole namijenjene učenicima. Ivan je jako zainteresiran i pokušava nagovoriti Luku da se prijave. Luka se nećka, razumije da to zahtijeva njegov dodatni angažman u slobodno vrijeme i ne želi se uključiti jer u svoje slobodno vrijeme kod kuće želi igrati igrice na računalu.

Pitanja za razgovor u razredu:

*Kako bi ti postupio/la u ovakvoj situaciji?
Što će dobiti Ivan, a što Luka svojim postupkom?
Prema tvome mišljenju, koji je od dvojice prijatelja ispravnije postupio i zašto?*

U ranijim nastavnim jedinicama rekli smo kako nam demokracija jamči određena prava i slobode, ali istovremeno podrazumijeva i odgovornost svojih građana. Upravo te odlike čine aktivnog građanina. Uloga građanina u demokraciji jest da razumije i uživa svoje pravo i slobodu da sudjeluje u odlučivanju o pitanjima koja utječu na njegov život. Na taj način građanin ujedno iskazuje i svoju odgovornost kroz poduzimanje konkretnih koraka, odnosno pokretanje određenih akcija koje su u skladu s njegovim stavovima, idejama i potrebama.

Građansko sudjelovanje i građanski aktivizam u modernim demokracijama promatra se kroz nekoliko oblika:

- građani mogu sudjelovati putem izbora na kojima biraju svoje predstavnike;
- građani mogu sudjelovati u radu političkih stranaka;
- građani se mogu uključiti u različite građanske inicijative;
- građani se mogu uključiti u djelovanje organizacija civilnog društva.

Neki od ovih načina sudjelovanja i građanskog aktivizma nisu vam dostupni do vaše punoljetnosti, ali postoje načini na koje vi, kao učenici, možete prakticirati građanski aktivizam. To se ponajprije odnosi na mogućnost vašeg sudjelovanja u učeničkim vijećima, udrugama mladih, ali i na sudjelovanje i iniciranje građanskih inicijativa mladih. Građanski aktivizam, posebice onaj koji se odnosi

na vas učenike, može sadržavati raznolike aktivnosti. On može biti usmjeren na pronalaženje istomišljenika za neku vašu ideju, na različite metode i alate kojima ćete promovirati određenu ideju (poput letaka, oglasa), ali i prema konkretnoj akciji kojom želite učiniti nekakvu promjenu u vašoj okolini.

10 SAVJETA ZA USPJEŠNU AKCIJU^[1]

1. Odaberi problem.
2. Istraži problem.
3. Ispiši sve moguće načine rješavanja određenog problema.
4. Odaberi načine rješavanja problema. Budi kreativan.
5. Pronađi istomišljenike, suradnike, potporu.
6. Surađuj s medijima i oglašavaj svoju akciju. Pridobij potporu javnosti.
7. Otkrij tko se ne slaže s tvojim prijedlogom. Razgovaraj i pokušaj razumjeti drukčija mišljenja.
8. Izradi plan akcije i razradi sve korake koje ćeš poduzeti.
9. Ocijeni svoju akciju. Je li uspješna? Kako bi mogla biti uspješnija?
10. KRENI I NE ODUSTAJ!

Zadatak: Naše građanske inicijative

Porazgovarajte u razredu o različitim problemima koje prepoznajete u vašoj školi ili sredini. Možda vam nedostaje jedno mjesto za provođenje slobodnog vremena? Možda želite pokrenuti školski volonterski klub koji bi vam ponudio dodatne izvannastavne sadržaje?

Ispišite sve probleme na ploču. Odaberite 4 problema i potom se podijelite u manje skupine sukladno odabranim problemima koje želite riješiti. U manjim skupinama dodatno porazgovarajte o problemu, istražite na koji ćete ga način riješiti, tko će vam u tome pomoći, na koje ćete načine proširiti informacije o vašoj inicijativi u javnost.

¹ Frol, G., Kovač, V., Marušić Štimac, O., Pašić, M.: Učenik građanin – Priručnik za Građanski odgoj i obrazovanje, Grad Rijeka, Rijeka, 2016., str. 48.

Mediji – izazovi suvremenog društva

Zadatak: Uvodni razgovor o medijima

„Mediji ili sustavi javnog informiranja služe za širenje vijesti i drugih sadržaja u svrhu informiranja, obrazovanja i zabave cjelokupnog stanovništva. U medije spadaju novine i drugi tisak, radijski i televizijski programi, programi novinskih agencija, elektroničke publikacije, teletext i ostali dnevni i periodički tisak.

Sadržaji se prenose na različite načine: zapisom, glasom, zvukom ili slikom. Prema načinu širenja prema korisnicima mediji se dijele na tiskane i elektroničke. Dijelev se i prema vrstama informacija koje prenose, a te informacije su najčešće dnevne novosti, informacije o zbivanjima u politici, informacije o sportu, informacije iz područja kulture, zabavni sadržaji i sl. Sadržaje koji se objavljuju u medijima prikupljaju novinari i oblikuju njihovi urednici.“

Izvor fotografije: pixabay.com

U novije vrijeme i društvene mreže (Facebook, Twitter, Instagram) ubrajamo u vrste medija, a internet je već duže vremena vrlo moćan medij.^[2]

Mediji imaju izuzetno važnu ulogu u društvu. Njihova je zadaća prenositi informacije i omogućiti komunikaciju među ljudima te povezivanje ljudi iz različitih krajeva. S obzirom na takvu ulogu medija, sloboda medija od izuzetne je važnosti u modernim demokracijama.

Pod pojmom slobode medija podrazumijevamo slobodu izražavanja mišljenja, neovisnost i pluralizam medija, slobodu prikupljanja, istraživanja, objavljivanja i širenja informacija radi informiranja javnosti, slobodu protoka informacija i

² Frol, G., Kovač, V., Marušić Štimac, O., Pašić, M.: Učenik građanin – Priručnik za Građanski odgoj i obrazovanje, Grad Rijeka, Rijeka, 2016., str. 22.

otvorenosti medija za različita mišljenja, uvjerenja i sadržaje, dostupnost javnim informacijama.

Ideja slobode medija usko je povezana s razumijevanjem i razvojem temeljnih ljudskih prava i sloboda. Slobodu medija jamči i Opća deklaracija o ljudskim pravima, a kod nas je sloboda medija regulirana Ustavom RH koji jamči slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja te zabranjuje cenzuru. Isto je potvrđeno i Zakonom o medijima koji uređuje rad medija u Hrvatskoj.

Kao temeljno pravo, sloboda medija ne može se ukinuti. Može se samo ograničiti. Sloboda medija može se ograničiti samo u onim situacijama kada se radi o zaštiti nacionalne sigurnosti, javnog reda i mira, sprječavanju poticanja govora mržnje i slično.

Objektivnost medija – 6 osnovnih novinarskih pitanja:

1. TKO?
2. ŠTO?
3. GDJE?
4. KADA?
5. KAKO?
6. ZAŠTO?

Mediji imaju izuzetnu moć kao sredstvo oblikovanja javnog mišljenja. Stoga treba biti oprezan prilikom odabira i selektiranja izvora i informacija koje čitamo. U današnjim medijima kolaju svakakve informacije, a posebice na internetu gdje postoji zloupotreba tog medija, a nerijetko pronalazimo i govore mržnje. Internet je medij kojem na različite načine i sami doprinosimo, pa čak i u kreiranju javno dostupnih informacija. Stoga trebamo uvijek biti oprezni i paziti kako se izražavamo na internetu, ali i na društvenim mrežama.

Zadatak: Kreiramo vlastiti medij

Osmislite vlastite školske novine. Podijelite uloge među sobom. Neka netko bude urednik, dio učenika novinari, a drugi dio učenika grafički dizajneri. Razmislite o rubrikama koje će sadržavati vaše novine (novosti iz kulture, sporta, dnevna događanja, film, glazba, volonterske aktivnosti učenika itd.). Podijelite zadatke među sobom i izradite svoje školske novine. Prilikom pisanja članaka vodite računa da odgovorite na 6 osnovnih novinarskih pitanja. Budite kreativni i zabavite se.

II. CIVILNO DRUŠTVO I VOLONTERSTVO

„Volontiranje je demokracija na djelu. Na izborima obično biraš jedanput godišnje, a volontirajući svaki dan biraš zajednicu u kakvoj želiš živjeti.“

Nepoznati autor

Izvor grafike: prilagodio autor

Uvod u civilno društvo

Zadatak: Asocijacije na civilno društvo

Navedite vaše asocijacije na pojam civilnog društva:

Pitanja za razmišljanje i raspravu:

Tko sve čini civilno društvo?

Na koji način se građani uključuju u civilno društvo?

Što znate o radu udruga i civilnih inicijativa?

Koje su vrijednosti civilnog društva?

U prethodnim nastavnim jedinicama upoznali ste se s pojmom demokracije i aktivnih građana. Mi, kao aktivni građani, ključni smo akteri demokracije, kao i civilnog društva koje nam omogućuje aktivno sudjelovanje u javnim pitanjima društva i zadovoljavanju različitih društvenih potreba. U modernim demokratskim društvima naše je pravo, ali i odgovornost dati svoj doprinos društvu. Da bi dali svoj doprinos društvu, građani se dobrovoljno organiziraju i uključuju radi buđenja svijesti i zadovoljavanja potrebe određene grupe ljudi te rješavanja problema u zajednici. Taj „prostor“ koji nam omogućuje aktivno sudjelovanje nazivamo civilnim društvom.

“

Civilno je društvo prostor između obitelji, države i tržišta gdje se građani udružuju zbog promicanja zajedničkih interesa. Civilno društvo je društvo građana, njihovih inicijativa, skupina i organizacija koje imaju svoj ustroj, vlastitu upravu, neprofitni status, u svoje aktivnosti uključuju volontere, građani ulaze u njihovo članstvo na dobrovoljnoj osnovi, a kao takvima različiti im dionici daju materijalne potpore.^[3]

”

Civilno društvo sastavni je dio modernog demokratskog društva, uz javni sektor (država, uprava) i privatni, tj. profitni sektor (gospodarstvo, privatne tvrtke). Iako neovisno od preostalih dvaju sektora, upravo civilno društvo osigurava ravnotežu u modernom demokratskom društvu.

Osim spomenute autonomije djelovanja, mnoge važne društvene vrijednosti sastavni su dio civilnoga društva poput: rada za opće dobro, slobode izbora, slobode udruživanja, promicanje humanizma, nenasilja, uvažavanja različitosti, osobne i društvene odgovornosti, poštivanje ljudskih prava i sloboda.

Možda najveća vrijednost civilnoga društva jest upravo poticanje građana na aktivno sudjelovanje.

Kako možemo sudjelovati u civilnom društvu? Kao građani svoj doprinos možemo dati na nekoliko načina:

- sudjelujući u radu organizacija civilnog društva (kroz udruge, zaklade i druge organizacije koje su formalnog karaktera, imaju svoju svrhu i zalažu se za opću dobrobit zajednice ili određene društvene skupine);
- sudjelujući u civilnim/gradanskim inicijativama (koje su neformalnog karaktera, često organizirane i uspostavljene za potrebe rješavanja pojedinačnih društvenih problema);
- kao aktivan pojedinac.

³ Bežovan, G., Zrinščak, S.: Civilno društvo u Hrvatskoj, Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb, 2007., str. 18.

Za građane koji aktivno sudjeluju u civilnom društvu često kažemo i da volontiraju. Volontiranje predstavlja integralni i snažan dio civilnog društva. Ono potiče aktivizam koji je osnovni pokretač svakog naprednog društva te pomaže društvu da brže i kvalitetnije riješi nagomilane probleme.

Zadatci:

Dogovorite s nastavnikom ili nastavnicom posjet udruzi.

Porazgovarajte u razredu o različitim udrugama koje poznajete u vašoj sredini ili za koje ste čuli. Odaberite jednu i dogovorite s nastavnikom ili nastavnicom posjet udruzi kako biste detaljnije saznali čime se udruga bavi i na koji način doprinosi kvaliteti života zajednice.

Istražujte o civilnim inicijativama

Otvorite internetski pretraživač. Istražite različite primjere građanskih inicijativa. Ispričajte ostatku razreda što ste pročitali i pronašli.

Izvor fotografije: pixabay.com

Zadatak: Asocijacije na volontiranje

Na post-it papiriću koji ćete dobiti od nastavnika ili nastavnice zapišite po jednu riječ koja vam prva padne na pamet kad čujete riječ volontiranje. Papirić zalijepite na ploču. Neka jedan učenik iščita sve asocijacije koje je razred imao na volontiranje.

Uvod u volonterstvo (razvoj i povijesni kontekst)

Vjerujemo kako su ovo neke od riječi koje ste zapisali: pomaganje, dobrovoljno, slobodno, dobrobit, besplatno, bez naknade, solidarnost, ravnopravnost, učenje, sreća, zadovoljstvo itd. Upravo te riječi pomoći će vam u boljem razumijevanju pojma volontiranja, ali i u slaganju definicije volonterstva. Jer upravo to i jest volontiranje. Aktivnost koju obavljamo dobrovoljno, na volontiranje nas nitko ne tjera već sami odlučujemo slobodom izbora želimo li se uključiti ili ne. Volontiranje je aktivnost kojom pomažemo drugima ili zajednici u cjelini, odnosno to je aktivnost

koja je usmjerena na zajedničku dobrobit. I na kraju, za volontiranje nećemo dobiti nikakvu materijalnu naknadu. Volontirati možemo u kraćim volonterskim akcijama (kratkotrajno volontiranje), ali i na duži vremenski period i učestalije (dugotrajno volontiranje).

„Volontiranjem se smatra dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za zajedničku dobrobit, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje.”

„Dugotrajno volontiranje je ono koje volonter obavlja redovito i kontinuirano, na tjednoj osnovi u razdoblju od najmanje tri mjeseca bez prekida.”

„Kratkotrajno volontiranje je ono koje volonter obavlja jednokratno ili povremeno u vremenski ograničenom trajanju.”

Zakon o volonterstvu, NN 58/07, 22/13

Prema Europskoj povelji o volonterstvu (1998.) volontiranje se definira kao:

- Djelatnost u interesu ljudi!
- Djelatnost koja nije motivirana financijskim interesom!
- Djelatnost koja se odvija na lokalnoj ili nacionalnoj razini!
- Djelatnost koja je dobrovoljna!
- Djelatnost koja je miroljubiva!
- Djelatnost koja je utemeljena na osobnoj motivaciji i slobodi izbora!
- Djelatnost koja potiče razvoj ljudskih potencijala!
- Djelatnost koja potiče aktivnu građansku ulogu na dobrobit zajednice!
- Djelatnost koja poboljšava kvalitetu življenja na načelima solidarnosti!

Traganje za predodžbama društva nesigurne budućnosti!
Poticaj iskorištavanju poduzetničkih prigoda!
Osnova razvoja partnerskih odnosa između aktera sustava blagostanja!
Poticaj samoorganiziranja ljudi pri rješavanju problema!

Kako je nastalo volontiranje? Ako gledamo na volontiranje u smislu pomaganja i solidarnosti, onda možemo reći da volontiranje postoji od kada postoje ljudska bića na Zemlji. U prirodi je čovjeka da pomogne svom bližnjem i svatko se od nas barem jednom našao u situaciji u kojoj je pomogao drugome. Sigurno ste nekada pomogli prijatelju iz razreda, sudjelovali u akciji prikupljanja različitih potrepština za humanitarne svrhe ili uređivali dvorište

vaše škole u akcijama zaštite prirode. I vi ste do sada zasigurno volontirali. Ali kada smo i zašto to počeli zvati volontiranjem?

Bilo je to u prvoj polovici 20. stoljeća, nakon svjetskih ratova koji su iza sebe ostavili mnogo razorenih zajednica te ljudi u potrebi. Tada su se u svijetu počele osnivati različite organizacije koje su organizirano volonterski djelovale, okupljajući građane koji su se dobrovoljno javljali za pomaganjem drugima. Od tada se u svijetu općenito veći značaj daje razvoju volonterstva, a mnoge su međunarodne organizacije istaknule ovaj značaj posebnim dokumentima i poveljama posvećenima volonterstvu, kao i događajima koji se obilježavaju.

I u Hrvatskoj, ako promatramo u kontekstu solidarnosti i pomaganja, možemo reći da postoji duga tradicija volontiranja. Ipak, volontiranje ovako kako ga danas definiramo na našem se području počelo razvijati nakon samostalnosti Hrvatske, devedesetih godina prošlog stoljeća, nakon ratnih zbivanja kada su se ljudi počeli oslanjati na humanitarni rad i angažman volontera.

Zadatak: Povijesna lenta važnih događaja vezanih uz volonterstvo u svijetu i Hrvatskoj

Spojite odgovarajuće godine s događajima važnima za razvoj volonterstva:

1. 1985.	A. Osnovan Coordinating Committee of Intrnational Voluntary Services (CCIVS) – međunarodna nevladina organizacija koja razvija i koordinira volonterske aktivnosti u cijelom svijetu
2. 2005.	B. Vijeće Europe: Preporuka Vijeća ministara, država članica, o promicanju volonterskih usluga – preporuka kojom se poboljšava status i ulog volontera kao doprinos Parlamentarne skupštine očekivanoj Međunarodnoj godini volontera
3. 1996.	C. Generalna skupština Ujedinjenih naroda proglašava 5. prosinca Međunarodnim danom volontera.
4. 2001.	D. Donesena Europska povelja o volonterstvu.
5. 1994.	E. Osnovan volonterski centar Split (Udruga MI, Split).
6. 2007.	F. U Hrvatskoj je osnovan Volonterski centar Zagreb.
7. 1948.	G. Međunarodna godina volontiranja.
8. 1971.	H. Usvojena univerzalna deklaracija o volontiranju.
9. 2011.	I. Prva javna kampanja u Hrvatskoj kojom je obilježen Međunarodni dan volontera.
10. 1998.	J. Osnovan Volonterski centar Osijek i VolonteRI (volonterski centar Udruge za razvoj civilnog društva SMART, Rijeka).
11. 2008.	K. Donesen Zakon o volonterstvu u RH.
12. 2004.	L. Osnovan Nacionalni odbor za razvoj volonterstva.
13. 1997.	M. Usvojen Etički kodeks volonterstva u RH.
14.	N. Europska godina volontiranja.
	O. Pokrenuta manifestacija i javna kampanja „Hrvatska volontira“.
	P. Republika Hrvatska potpisuje Rezoluciju o proglašenju Međunarodne godine volontera.
	Q. Na Generalnoj skupštini UN-a formiran je „United Nations Volunteers“.

Rješenja: 1C, 2H, 3E, 4F, 5B, 6I, 7A, 8M, 9K, 10D, 11J, 12G, 13L

Značaj volonterstva u suvremenom društvu

Volontiranje je društveni fenomen koji doprinosi kvaliteti života zajednice i društva u cjelini. Ono ima potencijal osnaživanja pojedinca prema samopoštovanju, osjećaju osobnog postignuća, nove profesionalne inspiracije i još puno toga.

„Volonterstvo je osnovni izraz društvenih i ljudskih odnosa. Riječ je o ljudskoj potrebi za sudjelovanjem u društvu i osjećaju da su važni drugim ljudima. Mi čvrsto vjerujemo da su društveni odnosi svojstveni volontiranju ključni za dobrobit pojedinca i zajednice. Etos volonterstva je prožet vrijednostima, uključujući solidarnost, uzajamnost, povjerenje, pripadnost i osnaživanje koje značajno doprinose kvaliteti života.“

Ljudi diljem svijeta volontiraju zbog različitih razloga: kako bi pomogli u iskorjenjivanju siromaštva i poboljšanju osnovnog zdravlja i obrazovanja, kako bi osigurali sigurnu opskrbu vodom i odgovarajuće sanitarne uvjete, kako bi se bavili pitanjima zaštite okoliša i klimatskih promjena, smanjivali rizik od katastrofa i borili se protiv socijalne isključenosti i nasilnih sukoba. U svim tim područjima volonterstvo doprinosi miru i razvoju stvaranjem dobrobiti za ljude i njihove zajednice.

Volonterstvo također predstavlja okosnicu mnogih nacionalnih i međunarodnih nevladinih organizacija i drugih organizacija civilnog društva, kao i društvenih i političkih pokreta. Prisutno je u javnom sektoru, a sve je važnija osobina i privatnog sektora.“

(Izvešće o stanju volonterstva u svijetu, UN Volunteers, 2011.)

„Volontiranje je prepoznato kao aktivnost od interesa za Republiku Hrvatsku koja dovodi do poboljšanja kvalitete života, izgradnje socijalnog kapitala, osobnog razvoja, aktivnog uključivanja osoba u društvena zbivanja te razvoja humanijeg i ravnopravnijeg demokratskog društva.“

Zakon o volonterstvu, NN 58/07, 22/13

Za same volontere, ono je značajno jer nam daje mogućnost da na život gledamo drugim očima i da prepoznamo potrebe drugih koje postoje oko nas. Pruža nam mogućnost učenja, usvajanja novih vještina i stjecanja novih iskustava, daje osjećaj korisnosti, a često nam može pomoći i da vratimo vjeru u sebe i svoje sposobnosti da možemo učiniti razliku.

Također, ono što je izrazito važno, volontiranje nas odgaja za aktivne i odgovorne građane u različitim segmentima života kasnije. Kroz volontiranje možemo naučiti kako izraziti svoje mišljenje, kako razvijati vlastite stavove i sustav vrijednosti te kako biti produktivni i aktivni članovi zajednice.

Možda najveći i najljepši značaj volonterstva leži upravo u činjenici da je ono dvosmjernan proces. Angažirajući se na korist drugih i čitave zajednice, volonteri istodobno rade na samima sebi, svojem osobnom i profesionalnom razvoju.

Zadatak: Razvijamo stavove o volontiranju

Na suprotne zidove u učionici stavite natpise „slažem se“ i „ne slažem se“. Ustanite i stanite u središnji dio učionice. Nastavnica će vam pročitati nekoliko tvrdnji s kojima se možete u različitoj mjeri složiti ili ne složiti. Sredina prostorije označava „nisam siguran/na“. Nakon što nastavnica pročita izjavu, stanite na onaj dio prostorije ovisno o tome slažete li se s tvrdnjom ili ne. Nakon svake pročitane izjave nastavnica će pozvati nekoliko vas da objasnite zašto ste odabrali stati baš tu gdje stojite, odnosno da iznesete svoje razloge slaganja ili neslaganja s tvrdnjom ili objasnite zašto niste sigurni. Dajte konkretne primjere ili situacije kojima možete potkrijepiti vaše stavove. Razgovarajte s drugima koji razmišljaju drukčije. Ukoliko tijekom razgovora promijenite svoj stav ili mišljenje, možete promijeniti i poziciju na kojoj stojite u učionici.

Prijedlog tvrdnji o volonterstvu:

- Najbolje je volontirati u aktivnostima u kojima znam da sam dobar/dobra i za koje već imam razvijene i potrebne vještine.
- Volontiranjem se stječu vrijedna iskustva, znanja i nova poznanstva.
- Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.
- Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema koji postoje u školi ili lokalnoj zajednici.
- Volontiranje mi može pomoći u rješavanju nekih osobnih problema.
- Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnoga vremena.
- Volonteri su obično zaneseni nekom idejom.
- Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje.
- U obiteljima se ne pridaje dovoljno pozornosti poticanju volontiranja kroz osobni primjer roditelja.
- Volonteri trebaju biti nagrađeni za svoj angažman.
- O volontiranju se razgovara u školi.
- Volontiranje mi omogućuje samostalnost i odgovornost za sebe i druge u društvu.

Uređenje volonterstva u RH

Kao i u većini modernih demokracija i kod nas je u Hrvatskoj volontiranje uređeno posebnim propisima. Osnovni akt države kojim je kod nas uređeno volontiranje zove se Zakon o volonterstvu. Usvojio ga je Hrvatski sabor 18. svibnja 2007. godine. U veljači 2013. godine usvojen je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu.

Zakon uređuje volontiranje u Hrvatskoj, definira tko su volonteri, a tko korisnici volonterskih usluga, tko mogu biti organizatori volontiranja, odnosno gdje se sve može volontirati, prava i obveze volontera i organizatora volontiranja itd.

Volontiranje osoba mlađih od 18 godina omogućeno je Zakonom uz posebne uvjete, tj. za osobe koje su u dobi između 15 i 18 godina volontiranje je omogućeno uz pisanu suglasnost zakonskog zastupnika. Također, maloljetne osobe ne smiju volontirati izvan granica RH bez pratnje zakonskog zastupnika te ne smiju biti uključeni u dugotrajno volontiranje.

Za djecu i mlade u dobi do 15 godina volontiranje je omogućeno kroz obrazovno-odgojne institucije i nazivamo ga **“odgoj za volontiranje”**. Ono vas priprema za kasnije aktivnosti sudjelovanja u društvu kao i samostalno volontiranje. Odgoj za volontiranje podrazumijeva volontiranje u organiziranim uvjetima u školi, zajedno s ostalim učenicima i u pratnji nastavnika ili pedagoga, kao i sudjelovanje u kratkoročnim volonterskim aktivnostima (npr. humanitarnim akcijama, akcijama brige o okolišu, pomoći u učenju vršnjacima itd.).

Već smo ranije spomenuli kako Zakon o volonterstvu uređuje i vaša prava i odgovornosti kao volontera. Volontiranje jest dobrovoljna aktivnost, ali svakako treba biti i odgovorno.

Zadatak: Prava i obveze volontera i organizatora volontiranja

Podijelite se u 4 manje skupine. Skupine imaju sljedeći zadatak: 1. skupina porazgovarati i ispisati na papir prava volontera, 2. skupina porazgovarati i ispisati na papir obveze volontera, 3. skupina porazgovarati i ispisati na papir prava organizatora volontiranja, 4. skupina porazgovarati i ispisati na papir obveze organizatora volontiranja. Iz svake skupine odaberite jednog predstavnika koji će na kraju predstaviti o čemu ste razgovarali u malim skupinama.

PRAVA VOLONTERA

- na pisanu potvrdu o volontiranju,
- na sklapanje ugovora o volontiranju u pisanom obliku, ako to zatraži,
- na upoznavanje s Kodeksom i etičkim normama bitnima za pojedini oblik volontiranja,
- na prikladnu edukaciju s ciljem poboljšanja kvalitete obavljenih aktivnosti i pruženih usluga, a osobito ako to zahtijeva narav volonterskih aktivnosti i usluga koje se pružaju,
- na stručnu pomoć i podršku tijekom volontiranja,
- na upoznavanje s uvjetima volontiranja, aktivnostima koje će obavljati, uslugama koje će pružati i pravima koja im pripadaju na temelju Zakona o volonterstvu i drugih propisa kao i općih akata organizatora volontiranja, a u slučaju sklapanja usmenog ugovora o tome daje izjavu u pisanom obliku,
- na naknadu ugovorenih troškova nastalih u vezi s volontiranjem,
- na primjerene i sigurne uvjete rada u skladu s naravi volonterskih aktivnosti koje obavlja,
- na zaštitnu opremu u skladu s naravi volonterskih aktivnosti koje obavlja i usluga koje pruža,
- upoznati se s opasnostima vezanima uz specifični oblik volontiranja koje obavlja,
- na dnevni odmor u ugovorenom trajanju,
- na zaštitu privatnosti i osobnih podataka,
- sudjelovati u odlučivanju o pitanjima u vezi s volontiranjem sukladno mogućnostima organizatora volontiranja i obliku volontiranja,
- kod volontiranja u inozemstvu ili primanja volontera iz inozemstva, na naknadu ugovorenih troškova od strane organizatora i transparentan postupak dobivanja vize,
- na detaljni opis poslova i aktivnosti volontiranja,
- pravo na stjecanje novih znanja, vještina i kompetencija kroz volontiranje,
- pravo na potvrdu o kompetencijama stečenim kroz volontiranje u slučajevima dugotrajnog volontiranja, ukoliko takvu zatraži.

OBVEZE VOLONTERA

- volontirati u skladu sa stručnim propisima i etičkim pravilima, te po primljenim uputama organizatora volontiranja,
- čuvati poslovnu ili profesionalnu tajnu i povjerljive i osobne podatke o organizatoru ili korisniku volontiranja,
- odbiti volontiranje koje je suprotno propisima,
- poštivati integritet, misiju, ciljeve i vrijednosti organizatora volontiranja,
- surađivati s drugim volonterima i zaposlenicima organizatora volontiranja kako bi se osigurao kvalitetan prijenos znanja i iskustva po završetku volontiranja,
- prilikom početka, tijeka i prekida volontiranja paziti da svojim postupcima ne prouzroči štetu organizatoru ili korisniku volontiranja.

PRAVA ORGANIZATORA VOLONTIRANJA

- na savjetovanje i sudjelovanje u postupcima donošenja odluka na svim razinama kad u području volontiranja, u svojstvu dionika, predstavljaju interese i potrebe volontera,
- na izbor volontera u skladu sa svojom misijom i vizijom, kao i vještinama i profile volontera kad priroda volontiranja to zahtijeva,
- biti pravodobno obaviješteni o prekidu volontiranja od strane volontera,
- biti upoznati s načinima praćenja i procjene kompetencija stečenih volontiranjem.

OBVEZE ORGANIZATORA VOLONTIRANJA

- poštovati prava volontera,
- izvršiti obveze prema volonterima,
- osigurati uvjete za poštovanje prava volontera,
- izdati volonterki ili volonteru pisanu potvrdu o volontiranju te u nju upisati podatke propisane Zakonom o volonterstvu,
- osigurati materijale i sredstva za obavljanje volonterskih aktivnosti,
- osigurati isplatu ugovorenih troškova volonterki ili volonteru,
- osigurati volonterki ili volonteru tajnost osobnih podataka i zaštitu privatnosti,
- osigurati druge uvjete i poštivati prava propisana Zakonom o volonterstvu,
- ustanoviti ukljuživ i učinkovit postupak izbora volontera koji će omogućiti uključivanje različitih skupina te osobito poticati volontiranje socijalno isključenih skupina,
- razviti standard kvalitete koji osiguravaju pripremu i izvješćivanje, nude osobno vođenje i podršku, nadzor i mentorstvo kroz čitav tijek volontiranja kao i jasne sustave vrednovanja i praćenja, poželjno kroz razvoj sustava osiguranja kvalitete,
- promicati volontiranje i njegov doprinos društvu i pojedincu,
- omogućiti volonteru sudjelovanje u donošenju odluka o volonterskoj aktivnosti odnosno uslugama i osjećaj pripadnosti projektu,
- omogućiti volonteru pokretanje vlastitih inicijativa u skladu s misijom i vizijom organizatora volontiranja i provedene aktivnosti odnosno usluge,
- omogućiti volonteru stjecanje vještina i kompetencija te iskustva u području u kojem volontira,
- omogućiti ili zagovarati uvođenje alata za priznavanje kompetencija, vještina i iskustava stečenih volontiranjem, a u suradnji s obrazovnim ustanovama i poslodavcima.

Vrijednosti volonterstva

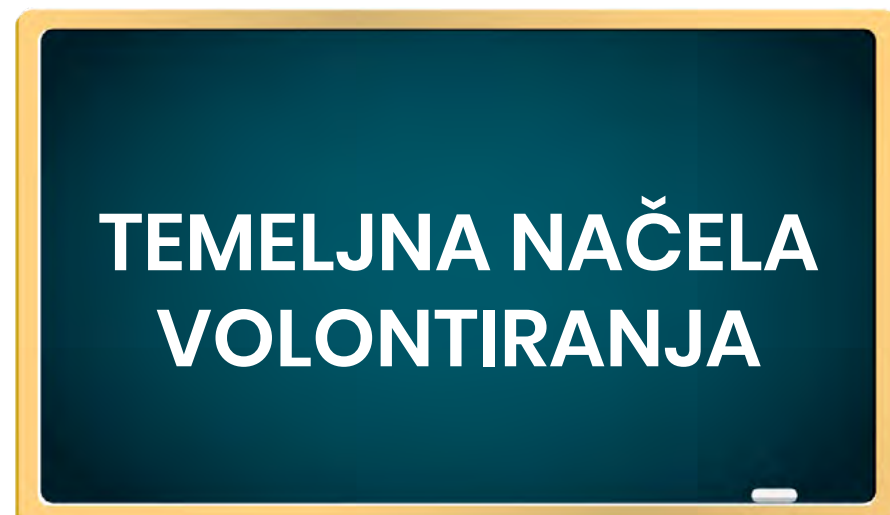
Zadatak: Vrijednosti volonterstva

Porazgovarajte u razredu o vrijednostima volonterstva. Neka svaki učenik izade pred ploču i na njoj zapiše jednu od vrijednosti volonterstva. Porazgovarajte o vrijednostima volonterstva i što vama one znače.

U prethodnim nastavnim jedinicama upoznali ste se s vrijednostima civilnoga društva. Kako je volonterstvo važan dio civilnog društva, slične vrijednosti promoviraju se i kroz volontiranje. Do sada smo saznali da je volontiranje dvosmjernan proces. Ono s jedne strane izgrađuje vas kao volontere, dok istovremeno doprinosi razvoju zajednice. U svojoj srži volontiranje je protkano nizom vrijednosti značajnih za razvoj društva i zajednice u cjelini, kao i onim vrijednostima koje su važne za međuljudske odnose.

U prilog tome koliko su važne vrijednosti volonterstva govori i poseban dokument, Etički kodeks volontiranja, koji u Hrvatskoj uz Zakon o volonterstvu uređuje volontiranje. Ovaj dokument donio je Nacionalni odbor za razvoj volonterstva 5. svibnja 2008., a na temelju Zakona o volonterstvu.

Etički kodeks predstavlja skup vrijednosti, načela i standarda kojima se usmjerava proces organiziranog uključivanja volontera u aktivnosti za opću dobrobit. On promiče najviše vrednote ustavnog poretka RH, a njegov cilj je promicanje pozitivne prakse volontiranja i primjene načela i standarda volonterstva među organizatorima volontiranja, volonterima i korisnicima njihovih usluga.

Načelo sudjelovanja u društvenim procesima

Volontiranje predstavlja jedan od načina organiziranog uključivanja građana u društvene procese čime svaki građanin ostvaruje mogućnost doprinosa pri rješavanju problema u zajednici i utjecaja na pozitivne promjene u društvu. Volonterski angažman građana može jedino nadopunjavati, ali nikako i zamijeniti djelatnosti i funkcije za koje postoji odgovornost drugih dionika u rješavanju problema ili zadovoljavanju potreba u zajednici.

Načelo dobrovoljnosti i slobode izbora

Volontiranje podrazumijeva dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina u aktivnosti za dobrobit druge osobe ili opću dobrobit. Volontiranje je izraz osobne volje svakog pojedinca oslobođen od svakog oblika pritiska.

Načelo zabrane diskriminacije

Pravo na dobrovoljno davanje vremena, znanja, vještina te primanje volonterskih usluga imaju svi ljudi bez obzira na dob, rasu, boju kože, jezik, vjeru, spol, spolnu orijentaciju, rod i rodno izražavanje, političko i drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinsko stanje, naobrazbu, društveni položaj, bračno stanje, obiteljske obaveze, članstvo ili ne članstvo u političkoj stranci, udruzi ili sindikatu, tjelesne ili duševne poteškoće ili oboljele i druge osobne karakteristike, ako drukčije ne proizlazi iz prirode volonterskih aktivnosti.

Načelo solidarnosti, promocije i zaštite ljudskih prava

Volontiranjem se preuzima odgovornost i izražava solidarnost prema svima članovima društva bez namjere stjecanja osobne materijalne koristi. Organizatori volontiranja i volonteri u radu s korisnicima poštuju najviše međunarodne i domaće standarde u području promocije i zaštite ljudskih prava koja proizlaze iz uvažavanja različitosti i osobnog integriteta svakog pojedinca.

Načelo razvoja osobnih potencijala

Volontiranje omogućuje ljudima slobodno stjecanje novih vještina i znanja te razvoj osobnih potencijala putem cjeloživotnog učenja.

Načelo interkulturalnog učenja i razmjene

Volontiranje pruža mogućnost učenja od drugih te razmjenu iskustava između država, regija i različitih kultura. Suradnja s ljudima različitog podrijetla doprinosi smanjivanju predrasuda i stereotipa te jačanju tolerancije u međunarodnom kontekstu.

Načelo zaštite okoliša i brige za održivi razvoj

Volontiranje se obavlja u skladu s međunarodnim i domaćim standardima za zaštitu okoliša i održivog razvoja zajednice i društva.

Etički kodeks volontiranja, NN 55/08

Zadatak: Temeljna načela volontiranja

Podijelite se u 7 malih skupina. Svaka skupina dobit će po jedno načelo volontiranja iz Etičkog kodeksa volontiranja. Budite kreativni i pokušajte osmisliti kratku priču, igrokaz, nacrtati strip ili plakat kojim ćete dočarati temeljna načela volontiranja. Podijelite svoje uratke s ostalima u razredu.

Dobrobiti volontiranja

Sudjelujući u volonterskim aktivnostima na različite načine stječemo uvid u dobrobiti i pozitivne učinke koje volontiranje sa sobom nosi. Ne samo da pomažemo drugome ili činimo nešto dobro, već se koristi i dobrobiti od volontiranja manifestiraju i na nas kao aktivne pojedince, na društvo i zajednicu u cjelini, ali isto tako i našu školu.

DOBROBITI VOLONTIRANJA ZA UČENIKE	DOBROBITI VOLONTIRANJA ZA DRUŠTVO	DOBROBITI VOLONTIRANJA ZA ŠKOLU
• Stvaranje novih vrijednosti • Veću građansku odgovornost i aktivizam mladih • Razvoj društvene solidarnosti i senzibilitet mladih ljudi za potrebe društva • Bolju socijalnu inkluziju⁴ mladih u društvo • Razvijanje kreativnosti i tolerancije • Bolju kvalitetu življenja • Humanije društvo • Prevenciju poremećaja u ponašanju • Bolju konkurentnost mladih na tržištu rada • Učinkovitije odgovaranje na potrebe u društvu • Povećanje socijalnog kapitala i društvene kohezije	• Samopoštovanje • Razvijanje razumijevanja za društvene probleme i suosjećanja s drugima • Učenje socijalnih vještina i razvijanje moralnog i etičnog koncepta • Mogućnost utjecanja na društvene promjene • Nova znanja i vještine • Nova poznanstva s različitim društvenim skupinama • Zadovoljstvo koje proizlazi iz pomaganja drugima • Osjećaj korisnosti i pripadnosti • Prva profesionalna iskustva • Korisno provođenje slobodnog vremena • Vježbanje odgovornosti i emocionalno sazrijevanje, obogaćen razvoj svijesti o vrijednostima demokratskog društva	• Školski kurikulum obogaćen novim vrijednostima i vještinama i povećanom kvalitetom rada • Povećan interes za učenje • Povećanu povezanost, solidarnost i društvenu odgovornost i samostalno donošenje odluka među učenicima • Povećanu kvalitetu odnosa između nastavnika i učenika • Nove aktivnosti podrške učenicima u potrebi unutar samih škola • Korisnu mrežu suradničkih organizacija u zajednici • Veći ugled u zajednici • Angažirane učenike za pitanja u okviru škole i zajednice u kojoj škola djeluje • Bolju povezanost s lokalnom zajednicom

⁴ Socijalna inkluzija je pojam koji najčešće označava društvenu uključenost pojedinca. Pojam koristimo najčešće kad mislimo na društvene skupine koje su isključene ili su u riziku od društvenog isključenja ili se nalaze na marginama društva (npr. siromašni, osobe s invaliditetom), kojima želimo omogućiti približno jednake mogućnosti za sudjelovanje u ekonomskom, pravnom, društvenom i kulturnom životu te dostizanju zadovoljavajućih životnih standarda.

Zadatak: Dobrobiti volontiranja

U desnom stupcu navedene su pojedine dobrobiti volontiranja. Spojite ih s lijevim stupcem, ovisno o tome smatrate li da se pojedina dobrobit od volontiranja odnosi na vas kao učenika ili na društvo u cjelini.

DOBROBITI VOLONTIRANJA ZA UČENIKE

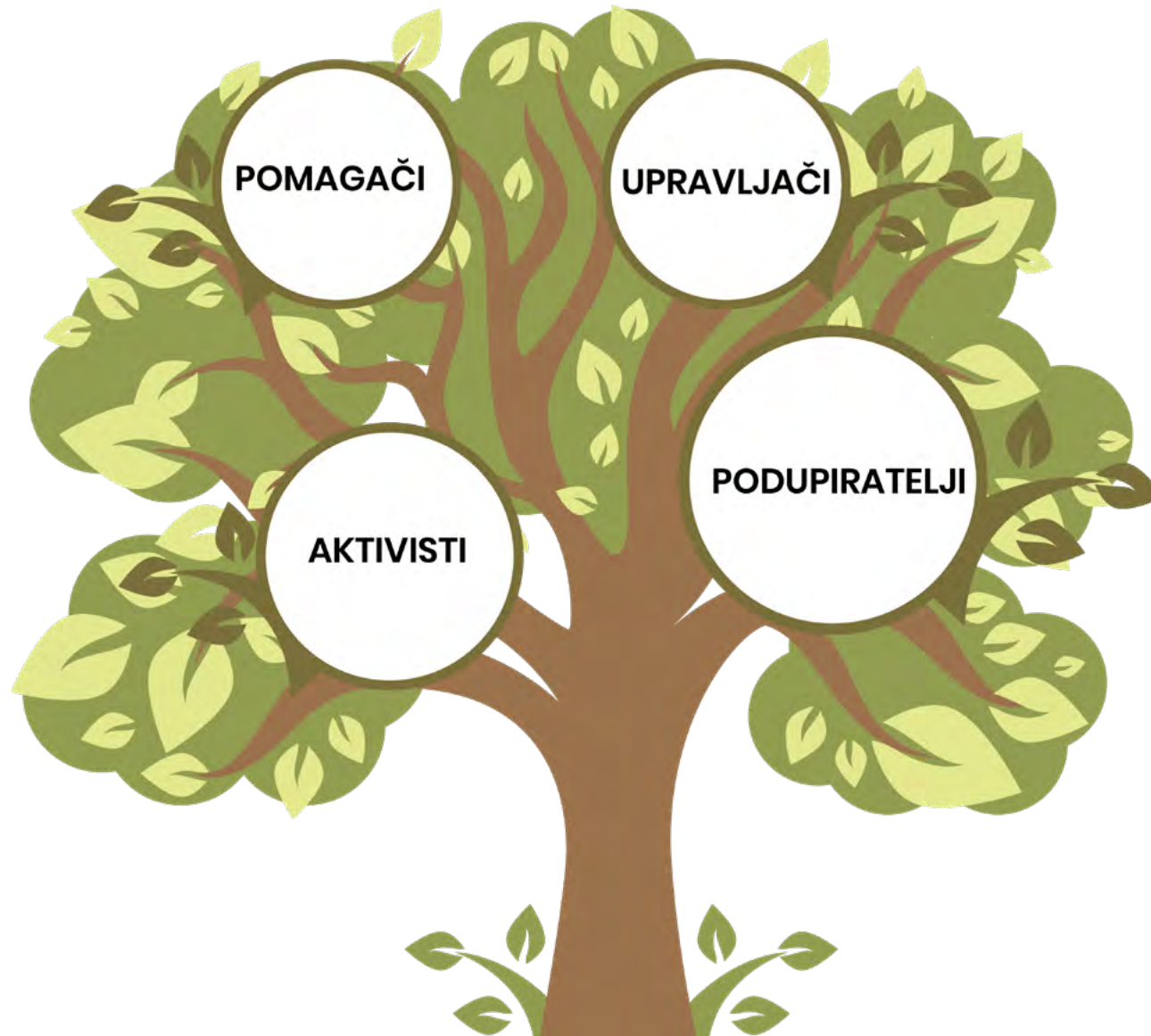

DOBROBITI VOLONTIRANJA ZA DRUŠTVO

- Smanjivanje predrasuda
- Samopoštovanje
- Nova znanja i učenje socijalnih vještina
- Razvoj tolerancije i uvažavanja različitosti
- Omogućavanje jednakih mogućnosti za sve
- Razvoj pozitivnih društvenih vrijednosti
- Zdravija, humanija i solidarna zajednica
- Prva profesionalna iskustva
- Razvijanje kreativnosti
- Osjećaj socijalne odgovornosti
- Aktivni građani
- Odgovorni ljudi
- Stvaranje novih vrijednosti
- Bolja kvaliteta življenja
- Mogućnosti utjecanja na društvene promjene
- Bolja socijalna inkluzija mladih u društvo
- Nova poznanstva
- Zadovoljstvo koje proizlazi iz pomaganja drugima
- Povećana konkurentnost mladih na tržištu rada
- Osjećaj korisnosti i pripadnosti (korisno provođenje slobodnog vremena)
- Humanije društvo
- Prevencija poremećaja u ponašanju
- Mogućnost utjecanja na društvene promjene
- Učinkovitije odgovaranje na potrebe u društvu
- Povećanje socijalnog kapitala i društvene kohezije
- Vježbanje odgovornosti i emocionalno sazrijevanje, obogaćen razvoj svijesti o vrijednostima demokratskog društva
- Učenje socijalnih vještina i razvijanje moralnog i etičnog koncepta

Oblici volontiranja

U modernim demokracijama volontiranje se povezuje i isprepliće s različitim oblicima građanskog angažmana. Pojam volontiranja shvaća se puno šire od tradicionalnog poimanja u kojem je volontiranje bila aktivnost isključivo onih članova društva koji su u mogućnosti pomoći slabijim članovima društva. Danas volontere ne doživljavamo isključivo u ulozi pomagača, već puno šire.

Volonteri danas mogu biti i pomagači, upravljači, aktivisti i podupiratelji.

Pomagači su oni koji sudjeluju u tradicionalnim volonterskim aktivnostima, pomažu onima kojima je pomoć potrebna, bilo da se radi o djeci, starijima i nemoćnima, životinjama, osobama s invaliditetom, siromašnima itd. Istovremeno, pomažući drugima, volonteri dobivaju i nešto zauzvrat.

Upravljači su oni volonteri koji su aktivni u različitim upravljačkim tijelima organizacija civilnoga društva^[5] (najčešće članovi upravnih odbora) i koji doprinose svojim

⁵ Mnoge organizacije civilnog društva, a posebice udruge, ustrojene su na način da osim zaposlenika i volontera imaju još Skupštinu u kojoj sjede njihovi članovi, oni koji podupiru i podržavaju rad organizacije te upravni ili izvršni odbor. Ovakve odbore najčešće čine predstavnici iz zajednice koji svojim ugledom, časti, znanjima i vještinama mogu doprinijeti razvoju i napretku organizacije i njezinih politika.

znanjem i vještinama razvoju same organizacije i njezinih politika. Osobe koje sjede u ovakvim tijelima organizacija civilnoga društva tu se nalaze dobrovoljno, a za svoj angažman nisu plaćeni i stoga ih nazivamo volonterima.

Aktiviste također često nazivamo volonterima iako postoje određene razlike između ovih dvaju pojmova. Aktivizam znači društveni angažman te aktivno sudjelovanje u rješavanju relevantnih pitanja i donošenja odluka, kako na lokalnoj tako i državnoj razini. Obično podrazumijeva samoorganiziranje kroz formalne grupe, ali je u porastu i broj neformalnih inicijativa gdje je skupina građana okupljena oko nekog cilja. Volontiranje i aktivizam su u dinamičnom odnosu. Jednako su svrhoviti i orijentirani na društvene promjene, potiču sudjelovanje ljudi u različitim sredinama, ali i promiču socijalnu inkluziju.

I na kraju, u ulozi volontera danas se možete naći i kao podupiratelj neke ideje, akcije ili pokreta. Možete sudjelovati u zagovaranju nečega ili javnoj kampanji. Možete filantropski^[6] djelovati u zajednici ili sudjelovati čak u nekoj humanitarnoj akciji.

Zadatak: Istražujemo oblike volontiranja

Istražite na internetu različite primjere koji odgovaraju navedenim oblicima aktivizma. Pronađite razne volonterske i aktivističke priče. Izlistajte različite primjere koje pronadete na ploču. Potom odaberite jednu osobu koju ste pronašli. Možete napisati kratak esej o nekom aktivistu ili volonteru ili napraviti plakat o nekome od najpoznatijih aktivista koje pronadete tijekom istraživanja.

Predstavite nalaze svog istraživanja i svoj primjer ostalima u razredu.

⁶ Filantropija je pojam koji dolazi od grčkih riječi „philos“ (prijatelj) i „anthropos“ (čovjek) što u doslovnom prijevodu znači čovjekoljublje. Pojam označava našu dobru volju da pomognemo drugima. Pomoći možemo na dva načina: novčano kroz humanitarne aktivnosti i donacije ili svojim znanjima, vještinama i slobodnim vremenom koje imamo na raspolaganju (volontiranje). Na taj način ulažemo aktivne napore u promoviranje ljudske dobrobiti.

Motivacija za volontiranje

Zadatak: Zašto volontiramo?

Vjerujemo da su neki od vas imali priliku susresti se s nekim volonterskim aktivnostima. Možda ste sudjelovali u volonterskoj akciji uređenja okoliša u školi ili u nekakvoj humanitarnoj akciji? Porazgovarajte u razredu o tome što vas je na to potaknulo? Zašto ste se uključili u ovakve aktivnosti?

Volontirajući pomažemo drugima da zadovolje neke svoje potrebe. Naprimjer, možda je netko usamljen i potreban mu je prijatelj za razgovor, odnosno ima potrebu za društvom. Kao volonteri, vi možete zadovoljiti tu njegovu potrebu. Istovremeno, volontirajući i zadovoljavajući tuđe potrebe ujedno zadovoljavamo i neke naše potrebe. Poslije toga uživamo u dobrom osjećaju, ponosni smo što smo nekome pomogli ili smo stekli novog prijatelja.

Zašto uopće volontiramo? Mnoštvo je razloga za to, ali uvijek se u tom nekom razlogu krije i neka naša potreba. Ta nas je potreba i nagnala da poduzmemo neku aktivnost i pokušamo nešto promijeniti uključivši se u volontiranje.

Neki volontiraju zato što žele djelovati u skladu sa svojim vrijednostima i osobnim uvjerenjima da treba pomagati drugima. Neki će volontirati zato da bi bolje razumjeli određene skupine ljudi, njihove probleme ili neke procese. Neki da bi usvojili nova znanja i vještine. Neki žele upoznati nove i zanimljive ljude kroz volontiranje. Neki se žele osjećati dobro i biti ponosni na sebe, steći dodatno samopoštovanje i samopouzdanje. Svi ti razlozi i potrebe su jednako dobri ako ih usmjerimo na djelovanje za dobro nekog drugog ili za opću dobrobit društva.

ZAŠTO VOLONTIRATI?

- da bismo ispunili vrijeme
- da bi netko koga volimo od toga imao koristi
- da bismo bili primjer djeci
- da bismo upoznali ljude
- da bismo se zabavili
- da bismo imali cilj u životu
- da bismo usavršili određene vještine
- da bismo koristili vještine koje drugdje ne možemo koristiti
- da bismo preživjeli tragediju
- da bismo bili nosioci društvenih promjena
- da bismo pokazali da nam je stalo
- da bismo bili izvan kuće
- da bismo postali dio grupe
- da bismo bili uočljivi
- da bismo bili korisni
- da bismo bili sretni
- da bismo izrazili svoja uvjerenja
- da bismo bili u formi
- zbog hobija
- da bismo izbjegli usamljenost
- zbog interesa
- da bismo stekli nova iskustva
- da bismo se osjećali uspješnima
- zato jer svi prijatelji volontiraju
- zbog određenog osobnog problema
- da bismo bili humani
- da bismo iskazali svoju nesebičnost...

Također, na početku volontiranja možemo osjetiti određene potrebe koje će nas motivirati na uključivanje u volontiranje. Međutim, tijekom volontiranja moguće je da ćemo tu našu prvotnu potrebu i zadovoljiti, a da će nam se kasnije otvoriti još niz drugih potreba i razloga zašto želimo i dalje nastaviti volontirati. Motivacija se kod čovjeka mijenja u skladu s njegovim potrebama. Na isti način mijenja se i naša motivacija za volontiranjem. Nakon nekog vremena sigurno ćemo imati još dodatnih razloga zašto volontiramo ili zašto želimo volontirati.

Zadatak: Piramida potreba

Slika ispod predstavlja piramidu s praznim blokovima. Razmislite o svojim potrebama koje vas motiviraju na volontiranje ili o onima koje bi vas mogle potaknuti da se volonterski angažirate. U svaki blok upišite jednu potrebu/motiv tako da u donje blokove napišete one koje su vam manje značajni, a u gornje one koje vam jako puno znače. Kad završite, razmijenite svoja razmišljanja s ostatkom razreda.

Karakteristike volontera

Tko sve može volontirati i što je potrebno da bi netko postao volonter? Sigurno ste se to nekada zapitali. Osim minimalnih zakonskih uvjeta koji su propisani, a koji se odnose na to da osoba mora biti starija od 15 godina, potrebna je dobra volja, veliko srce i mrvica fleksibilnosti. Volontirati može gotovo svatko neovisno o godinama, obrazovanju i statusu.

Kakvi volonteri trebaju biti? Jesu li oni super heroji? Znaju li oni baš sve? Koje karakteristike imaju?

Zadatak: Idealni volonter

Podijelite se u male skupine od 4 do 5 učenika. Razmislite malo o tome kako bi izgledao vaš idealni volonter ili volonterka. Pokušajte nacrtati vašeg idealnog volontera. Također, razmislite koje sve karakteristike treba imati vaš idealni volonter ili volonterka i ispišite ih. Svoje radove iz malih skupina prezentirajte ostalim učenicima.

Zasigurno ste u prethodnom zadatku napisali kako vaši volonteri trebaju biti pametni, zabavni, hrabri, otvoreni, tolerantni, puni ljubavi i razumijevanja, komunikativni, organizirani, da znaju slušati, osjećajni, kreativni, marljivi, odgovorni, proaktivni itd. Kad pričamo o idealnim volonterima, onda sigurno priželjkujemo da posjeduju i sve ove osobine. No, kao što ne postoji ni jedan idealan čovjek sa svim ovim osobinama, tako ne postoji ni idealni volonter.

Ipak, volontiranje nam pruža mogućnost razvoja svih ovih vještina, ali i znanja iz različitih područja. Volontirajući se izgrađujemo, razvijamo dodatno vještine koje nemamo te stječemo znanja iz različitih područja. Kroz volontiranje možemo isprobati ono što nas zanima ili otkriti neke naše skrivene talente. Volontersko iskustvo može nas i usmjeriti za kasniji profesionalni angažman. Stoga za volontiranje ne moramo biti idealni. Volontirajući se možemo dodatno izgraditi i tako približiti idealnim volonterima.

„... ono što je zajedničko svim volonterima jest:

- **ISKRENOST** u želji za pomaganjem,
- **OSJETLJIVOST** za vrstu i način rada organizacije u kojoj se volontira,
- **ODGOVORNOST** za zadatak koji se prihvati,
- **POŠTOVANJE** privatnosti organizacije i njezinih članova,
- **STRPLJENJE** u odnosu prema drugim članovima, volonterima, zaposlenicima,
- **SPOSOBNOST** prihvaćanja prilike za pružanjem pomoći,
- **SURADNJA** i volja u poštovanju individualnih razlika.“^[7]

⁷ Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I., Forčić, G.: „Generacija za V – Priručnik o volontiranju za srednjoškolce“, Volonterski centar Zagreb, Zagreb, 2014., str. 12.

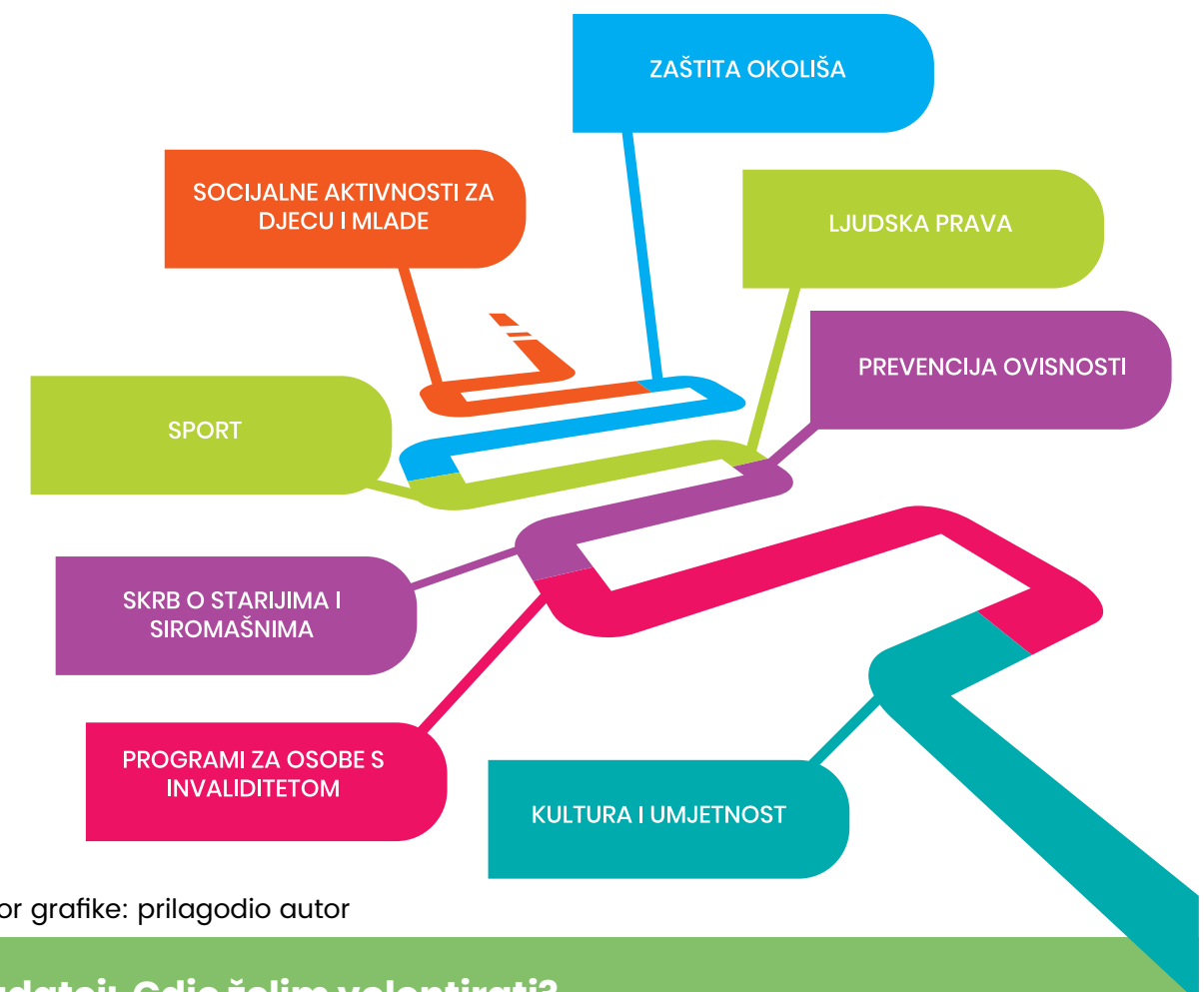
Izvor grafike: prilagodio autor

Mogućnosti za volontiranje u zajednici

Do sada smo naveli tko su sve organizatori volontiranja i gdje se sve može volontirati. Volontirati se može u svim neprofitnim organizacijama: udrugama, javnim ustanovama, sindikatima, turističkim zajednicama, jedinicama lokalne i regionalne samouprave, zakladama, fondacijama.

Također, spominjali smo i volontiranje kao horizontalnu društvenu pojavu koja se proteže kroz različite segmente i društvena područja. To znači da volontirati možemo u različitim područjima i organizacijama.

MOGUĆNOSTI ZA VOLONTIRANJE U ZAJEDNICI

Izvor grafike: prilagodio autor

Zadatci: Gdje želim volontirati?

Ustanite se i prošetajte učionicom. Zamislite da imate 10 godina volonterskog iskustva. Gdje ste sve volontirali, što ste radili, kome ste pomogli? Razmislite nekoliko trenutaka o tome, a potom odaberite drugog učenika koji će vam biti par. Razmijenite s njim ili s njom svoje zamišljene volonterske priče i iskustva. Osvijestite svoja očekivanja i istražite svoje afinitete prema volontiranju. Podijelite svoje priče i s ostalima.

Mogućnosti za volontiranje u zajednici

Istražite koje sve udruge i ustanove postoje u vašoj sredini. Napravite popis organizacija u kojima biste željeli volontirati ovisno o vašim interesima

Kako se uključiti u volontiranje

Nakon što ste propitali svoju motivaciju za volontiranjem, otprilike imate predodžbu u kakve volonterske aktivnosti biste se voljeli i željeli uključiti, primijetili ste određene potrebe u zajednici ili školi koje postoje i čvrsto ste odlučili djelovati prema rješenju određenog problema, vrijeme je da poduzmete prve korake i uključite se u volontiranje. Kako ćete to napraviti? Postoje tri načina da se uključite u volontiranje:

01

VOLONTIRANJE U ŠKOLSKOM VOLONTERSKOM KLUBU ILI PROGRAMU

Raspitajte se u školi kod pedagoga ili nastavnika ima li vaša škola školski volonterski klub ili program, tko ga vodi i kome se možete javiti kako biste se uključili u volontiranje. Javite se koordinatorskom/ici školskog volonterskog kluba ili programa i uključite se u njegove aktivnosti!

02

SAMOSTALNO PRONALAZENJE VOLONTERSKIH PRILIKI

Ukoliko u školi nemate školski volonterski klub ili program, u volontiranje se možete uključiti i na način da samostalno pronađete svoju volontersku priliku. Osvrni se oko sebe. Prepoznaješ li neke od problema u zajednici ili skupine kojima je potrebna pomoć? Npr. siromašne, osobe s invaliditetom, djecu i mlade, starije i nemoćne itd. S obzirom na to da još niste navršili 15 godina neka vam roditelji pomognu u traženju prilika. Istražite različite udruge i ustanove koje uključuju volontere te se zaputite s roditeljima u volontiranje. Volontiranje može biti i zabavna obiteljska aktivnost.

03

PRONALAZENJE VOLONTERSKIH PRILIKI UZ POMOĆ VOLONTERSKOG CENTRA

U nekim gradovima postoje volonterski centri. Njihova je uloga povezivanje građana zainteresiranih za volontiranje s prilikama i mogućnostima volontiranja u zajednici. Oni raspolažu širokom bazom organizatora volontiranja koji preko njih traže volontere. U Hrvatskoj djeluju četiri regionalna (Rijeka, Zagreb, Osijek, Split) i više od dvadeset lokalnih volonterskih centara. Ako na jednom mjestu želite dobiti više informacija i porazgovarati o pravoj volonterskoj prilici, obratite se najbližem volonterskom centru.

Zadatak: Istražujemo načine uključivanja u volontiranje

Podijelite se u 3 skupine. Svaka skupina ima zadatak napraviti letak ili plakat o različitim mogućnostima uključivanja u volonterske aktivnosti. Prva skupina neka porazgovara s nastavnicom ili ode do pedagoginje i raspita se o školskom volonterskom klubu. Saznajte čime se klub bavi, tko ga vodi, tko u njemu sudjeluje, kakve aktivnosti se u njemu provode i kakve su mogućnosti za uključivanje u rad kluba. Možda je netko od vas učenika već uključen u rad kluba, pa može pomoći. Druga skupina neka istraži putem interneta udruge i ustanove u vašoj sredini i kako se može uključiti u volontiranje u istima. Treća skupina neka istraži najbliži volonterski centar te koje su sve mogućnosti za volontiranje tamo dostupne.

Po završetku, skupine će prezentirati svoj rad, a svaki učenik neka razmisli o onom načinu koji mu je najprihvatljiviji za uključivanje u volontiranje. Porazgovarajte u razredu o svojim planovima.

Školsko volontiranje

Do sada smo već spominjali volontiranje u školi. Kada govorimo o volontiranju u školi, pod time obično podrazumijevamo školsko volontiranje. Takvo je volontiranje zapravo izvannastavna aktivnost koju najčešće obavljamo s ostalim prijateljima iz škole i uz nadzor nastavnika ili pedagoga ili drugih djelatnika škole. Ovakav koncept predviđa ulogu škole u promicanju, poticanju i organiziranju volonterskih aktivnosti.

Škola može promicati volontiranje kroz :

- Promicanje vrijednosti: sloboda izbora, uvažavanje različitosti, empatija, solidarnost, odgovornost.
- Usvajanje znanja i vještina: građanskog aktivizma, komunikacije s osjetljivim društvenim skupinama, tolerancije, razvoja zajednice.

Škola može poticati volontiranje kroz:

- Informiranje učenika o vrijednostima i mogućnostima volontiranja.
- Pružanje podrške učenicima kod organiziranja volonterskih akcija unutar i izvan škole.

Škola može organizirati volontiranje na način da:

- Priprema, organizira i prati volonterske aktivnosti u školi i/ili lokalnoj zajednici.
- Organizira volonterske aktivnosti za učenike, roditelje i volontere iz zajednice. Roditelji i volonteri mogu pomoći učenicima u savladavanju nastavnog gradiva, povećati kreativne sadržaje u školi, ali i u organiziranju posebnih aktivnosti i sadržaja.

Najčešći primjeri školskog volontiranja, odnosno aktivnosti koje se svrstavaju u školsko volontiranje jesu: vršnjačka podrška u savladavanju nastavnog programa,

akcije zaštite okoliša i promocije ekologije, posjeti djeci u bolnicama, prikupljanje pomoći za ugrožene, organiziranje radionica/tribina, pomoć u učenju, podrška učenicima s teškoćama.

Zadatak: Naš doprinos školskom volontiranju

Podijelite se u 3 skupine. U malim skupinama razgovarajte o ulozi škole u provedbi školskog volontiranja. Prva skupina neka razgovara o načinima na koje škola može promovirati volontiranje.

Pokušajte osmisliti koji bi sve načini bili prikladni da škola među učenicima promovira volontiranje. Druga skupina neka razgovara o svim mogućim načinima poticanja volontiranja.

Razmislite kako biste vi kao učenici voljeli biti informirani o vrijednostima volonterstva i volontiranju općenito te kakva bi vam vrsta podrške bile potrebna u organiziranju volonterskih aktivnosti.

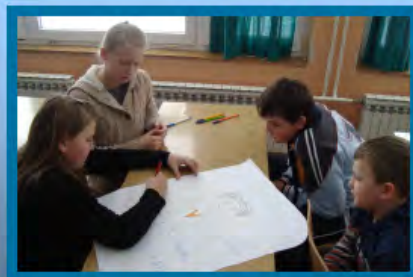
Treća skupina neka razmisli kako bi se sve mogli uključiti roditelji i volonteri iz zajednice u volontiranje u školi. Neka na kraju jedna osoba iz svake skupine prezentira zaključke o kojima ćete svi porazgovarati.

Ovo vam može biti dobra polazišna osnova za razvoj ili unaprjeđenje školskog volontiranja u vašoj školi.

Osnovna škola "Antunovac"

Ova škola u volonterski program uključuje veliki broj učenika kroz različite aktivnosti: vršnjačka pomoć u učenju, kreativne radionice, humanitarne aktivnosti za pomoć siromašnim obiteljima, školovanje djece u Africi, kupovinu pedijatrijske opreme za KBC itd. te kumstvo 6. razreda djevojčice iz Afrike.

Raznolikim aktivnostima odgoja za volontiranje učenici razvijaju pozitivan odnos prema drugima, samopoštovanje i samopouzdanje te aktivno sudjeluju u društvenom životu.

Osnovna škola Franje Krežme Osijek

Osnovna škola Franje Krežme u suradnji s Volonterskim centrom Osijek pokrenula je inicijativu promoviranja prakse odgoja za volontiranje u školama 2009. godine.

Pedagoginja Jasna Kretić Majer, kao mentorica školskog volontiranja u školi, početkom svake školske godine okuplja učenike koji se uključuju u provedbu raznih volonterskih aktivnosti, prati njihov

volonterski angažman te im pruža kontinuiranu podršku.

Svake se školske godine u volonterske aktivnosti uključi oko 15 učenika škole. Učenici volonteri pomažu svojim prijateljima iz nižih razreda u produženom boravku u pisanju domaćih zadaća, savladavanju nastavnoga gradiva te osmišljavaju i provode društvene igre s mlađim učenicima.

Također sudjeluju u organizaciji raznih humanitarnih aktivnosti. Tako su sakupljali dekice za pse u Azilu, novce za bolesnog prijatelja, a pogođeni razornim potresima u Japanu izrađivali su čestitke za djecu Japana te ih prevodili na engleski jezik. Osim toga, kontinuirano osmišljavaju nove volonterske aktivnosti pa tako od školske godine 2010./2011. učenici petih razreda posjećuju učenike četvrtih razreda i daju im upute o tom što ih sve očekuje u petom razredu.

"Volim pomagati ljudima i sreća drugih me veseli. U školi sam pomagala djeci u produženom boravku i posjetila sam azil za pse. Volontiranje mi je pružilo duhovnu puninu i veselje koje mi ne može pružiti ni jedna druga aktivnost."

Milica, 14.g., volonterka

Osnovna škola „Mladost“

Volonterska skupina Osnovne škole „Mladost“ djeluje od 2009. godine. Mentorice volontiranja u školi su pedagoginja Biljana Nikšić i učiteljica razredne nastave Zehra Delić koje svake školske godine okupe 15-ak učenika volontera, prate njihov volonterski angažman te im daju kontinuiranu podršku.

Učenici volonteri sudjeluju u raznim volonterskim aktivnostima, angažirani su u aktivnostima produženog boravka gdje učenicima nižih razreda pomažu u učenju, pisanju domaćih zadaća te osmišljavaju i provode društvene igre. Također, pomažu svojoj učiteljici u komunikaciji s jednim hiperaktivnim učenikom te je jedan cijeli razred volonterski angažiran oko pomoći slijepoj učenicu u razredu. Učenici volonteri sudjeluju u organizaciji raznih humanitarnih aktivnosti, prikupljali su jabuke i darovali ih Crvenom križu, posjetili su socijalno ugrožene obitelji na Sjenjaku i djeci darovali kolače, angažirali su se i u potrebama Azila za pse u čemu su se posebno istaknuli dječaci. U sklopu obilježavanja Dana starijih osoba posjećuju korisnike Doma za starije i nemoćne osobe Osijek.

Učenici volonteri školske godine 2010./2011. bili su angažirani u organizaciji smotre LiDraNo.

Osim učenika volontera, u svoje su aktivnosti od školske godine 2010./2011. uključili i tri volonterke iz zajednice koje pomažu učenicima u učenju u školi.

Osnovna škola Jagode Truhelke

Volonterska skupina Osnovne škole Jagode Truhelke djeluje od 2009. godine. Ulogu mentorice volonterskog programa u školi obavlja pedagoginja škole Anita Milaković.

Svake školske godine, ova volonterska skupina okuplja oko 15 učenika koji kontinuirano volontiraju, a njihov volonterski angažman prati mentorica koja im daje podršku tijekom njihova volonterskog angažmana. U jednoj je aktivnosti uoči Božića 2010. godine koordinirala 43 učenika volontera koji su sudjelovali u pripremi priredbe za djecu na odjelu pedijatrije KBC-a Osijek.

Učenici koji su kontinuirano volonterski angažirani pomažu učenicima nižih razreda u produženom boravku u pisanju domaćih zadaća i učenju te osmišljavaju i provode društvene igre s učenicima. 2011. godine bili su na dežurstvu tijekom županijskog natjecanja iz Tehničke kulture gdje su na info-pultovima usmjeravali goste u školi. Osim volonterskih aktivnosti za učenike volontere, također u svoje aktivnosti uključuju i volontere iz zajednice. Tako volonteri Udruge za rad s mladima „Breza“ pomažu učenicima škole u učenju i savladavanju nastavnoga gradiva.

Izvor primjera: <http://vcos.hr/programi/volonterstvo/aktivnosti/volontiranje-doprinos-razvoju-drustva>

Uključivanje u rad školskog volonterskog kluba

Što je to školski volonterski klub ili program? To je oblik strukturiranog pristupa razvoju volontiranja u školi koji može biti organiziran i djelovati u sklopu škole, no jednako tako moguće ga je organizirati i u institucijama socijalne skrbi, učeničkim domovima, organizacijama civilnog društva i sl.

Volonterski klub je oblik povezivanja učenika i nastavnika unutar škole i druge odgojno-obrazovne ustanove. Mogu ga voditi učenici samostalno, uz podršku koordinатора volontera ili ga može voditi samo koordinatore volontera – osoblje škole. Volonterski klubovi najčešće provode aktivnosti planiranja i koordiniranja volonterskih aktivnosti u školi ili učeničkom domu, bave se promocijom volonterstva, predlažu priznanja za najaktivnije volontere, izrađuju volonterski info bilten i sl.

Volonterske klubove najčešće iniciraju manje skupine učenika uz podršku koordinатора volontera (profesor, pedagog ili drugo osoblje u odgojno-obrazovnoj ustanovi).^[8]

⁸ Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I., Forčić, G.: „Generacija za V – Priručnik o volontiranju za srednjoškolce“, Volonterski centar Zagreb, Zagreb, 2014., str. 42.

Slično aktivnostima školskog volontiranja koje smo ranije nabrojali, i volonterski klubovi imaju svoje aktivnosti: od pomoći mladim učenicima u učenju, pomoći učenicima koji su bili odsutni u nadoknadi gradiva, pomoći bolesnim učenicima kod kuće u praćenju školskog sadržaja, pomoći nastavnicima u pripremi zanimljivih sadržaja za učenike, pomoći koordinatore u provedbi aktivnosti volonterskoga kluba, kreiranja info oglasnika za učenike, nastavnike i roditelje i sl., pa sve do osmišljavanja i provedbe socijalnih aktivnosti za učenike u produženom boravku i različitih volonterskih akcija (ekoloških, humanitarnih itd.).

Izvor fotografije: Osnovna škola „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

Zadatci: Istražujemo potrebe u zajednici

Neka svatko od učenika uzme po dva papirića. Na papir napišite područje u kojemu biste voljeli djelovati, npr.: djeca, mladi, stariji i nemoćni, osobe s posebnim potrebama, zdravstvo (zaštita i briga o zdravlju), zaštita okoliša, zaštita životinja, umjetnost i kultura, obrazovanje, sport, ljudska prava, izgradnja mira i demokracije, beskućnici, djeca i mladi bez odgovarajuće roditeljske skrbi ili nešto drugo čega se sjetite, a u čemu biste voljeli biti angažirani. Sakupite sve papiriće na jedno mjesto i uz pomoć nastavnika/nastavnice provjerite koja se područja najviše pojavljuju. Ispišite ih vidljivo i odaberite nekoliko područja kojima ćete se dalje baviti.

Neka svaki učenik ponovno uzme po jedan papirić i na njega ispiše neke probleme, teškoće i potrebe na koje nailaze odabrane skupine ili probleme koji se pojavljuju u izabranim područjima. Ponovno sakupite papiriće i pokušajte zajednički razmisлити o tome što možete učiniti kako biste odgovorili na te potrebe ili riješili probleme, a u skladu s vašim mogućnostima i mogućnostima škole. Neka vam u tome pomogne i nastavnica ili nastavnik. Zapišite svoje prijedloge na papir ili ploču.

Osmišljavamo naš volonterski klub

Prethodni zadatak pomogao vas je usmjeriti u one aktivnostima kojima biste se mogli baviti kroz vaš volonterski klub. To je otprilike i popis aktivnosti ili volonterskih akcija koje vaš klub može provoditi tijekom godine. U idućem koraku osmislite plakat vašeg volonterskog kluba. Dajte vašem klubu ime, osmislite nekakav prikladan znak ili logotip po kojem će se raspoznavati vaš volonterski klub. Osmislite moto ili krilaticu vašeg kluba. Ispišite potencijalne aktivnosti vašeg kluba. Osmislite poruku kojom ćete pozvati vaše prijatelje i ostale učenike škole, nastavnike i roditelje da vam se pridruže u provedbi aktivnosti vašeg volonterskog kluba.

Kako se ja mogu uključiti u rad školskog volonterskog kluba

Na temelju svega onoga što ste do sada zajednički izradili, uzmite si sada vremena, malo razmislite o tome koje od aktivnosti vam se najviše sviđaju, koliko vremena imate na raspolaganju uz ostale školske i izvanškolske aktivnosti te napravite individualni plan uključivanja u školski volonterski klub. Navedite aktivnosti u kojima želite sudjelovati. Također, razmišljajte o tome i u kakvom tipu aktivnosti želite sudjelovati. Primjerice, možda ne želite volontirati s određenom skupinom, ali možete pomoći svojim prijateljima i drugim učenicima da sve pripreme i organiziraju prije nego krenu u izvedbu konkretne aktivnosti.

Izvor fotografije: Osnovna škola „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

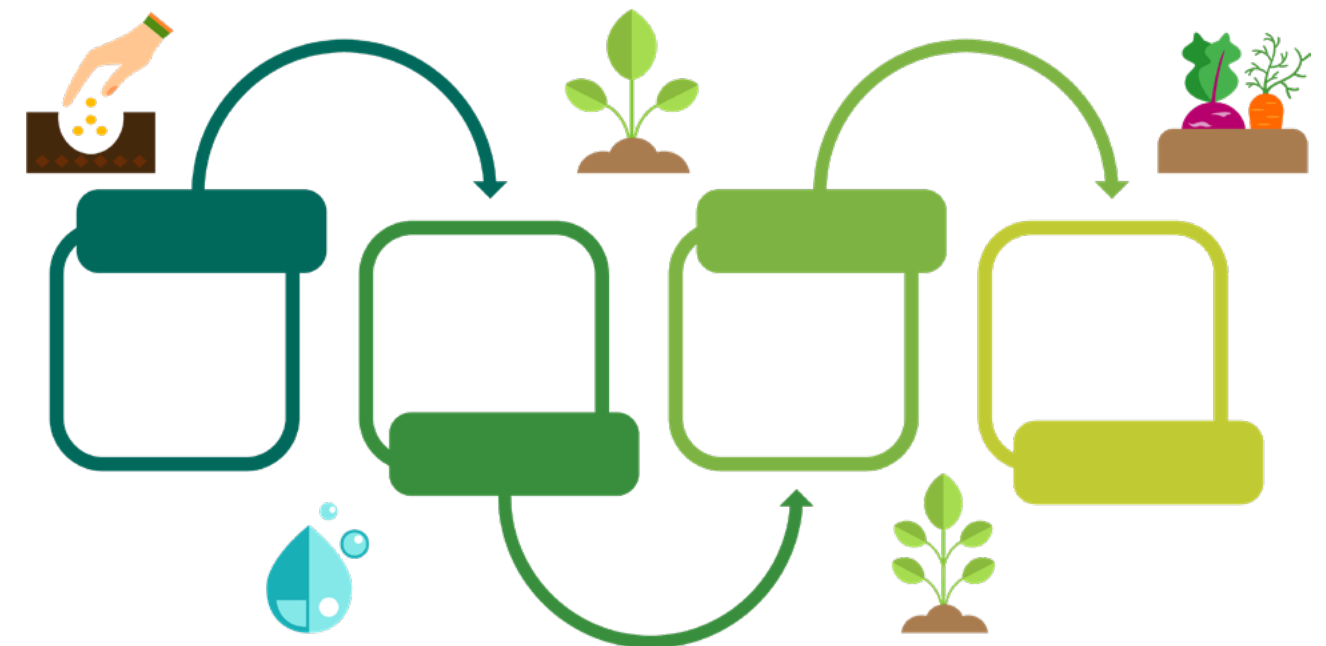
Volonterske akcije

Do sada ste tijekom svog života već sigurno sudjelovali u barem jednoj volonterskoj akciji, bilo u školi ili možda u zajednici. Zašto uopće organiziramo volonterske akcije? Upravo zato što one vrlo učinkovito doprinose promociji volontiranja, mogu mobilizirati veći broj volontera, a ujedno na učinkovit način pridonose rješavanju problema te osnaživanju i razvoju pojedinaca i društva.

Njihova je učinkovitost u sljedećim razlozima:

- pridonose rješavanju konkretnih problema u zajednici u vrlo kratkom roku
- daju mogućnost ostvarivanja vrlo raznovidnih ciljeva i podrške različitim ciljanim skupinama
- imaju mogućnost uključivanja velikoga broja volontera različitih profila i drugih aktera u zajednici
- snažan su mehanizam povezivanja i umrežavanja građana, lokalne uprave, udruga, ustanova i dr.
- velika je vidljivost rezultata
- čine djelotvoran način promocije volonterstva – konkretan primjer i rezultati potiču druge aktere na uključivanje.^[9]

Koraci u organiziranju volonterske akcije^[10]

Promišljanje o pokretanju volonterske akcije

- pronaći gdje sve postoji potreba za volontiranjem u zajednici
- odlučiti što nam je cilj koji želimo postići volonterskom akcijom
- okupljanje ekipe – članovi volonterskog kluba, drugi učenici/prijatelji, profesori
- razmisliti kako ćete riješiti problem – možete li sami ili vam treba pomoć nekog od osoblja škole
- identificiranje najboljeg načina rješavanja problema i aktivnosti u suradnji s okupljenim učenicima/prijateljima
- podjela poslova među okupljenim učenicima/prijateljima, odlučiti tko će što raditi – tko će pronaći dodatne volontere, tko će ići u kupnju materijala, odrediti vremenski raspored za sve aktivnosti, potreban broj volontera za akciju, obavijesti drugim učenicima, osobama u zajednici i slično
- nabava potrebnih materijala
- izrada opisa posla koji će volonteri obavljati i programa akcije
- pronalaženje volontera (mailing-lista, mrežna stranica, plakati, oglasna ploča)

⁹ Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I., Forčić, G.: „Generacija za V – Priručnik o volontiranju za srednjoškolce“, Volonterski centar Zagreb, Zagreb, 2014., str. 45.

¹⁰ Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I., Forčić, G.: „Generacija za V – Priručnik o volontiranju za srednjoškolce“, Volonterski centar Zagreb, Zagreb, 2014., str. 45.

- izrada rasporeda volontera i, prema potrebi, identificiranje voditelja skupina volontera
- organiziranje pripremne radionice za volontere na kojoj ćete im objasniti što sve trebaju raditi, kada i gdje
- napisati obavijest o održavanju volonterske akcije za školski list, mrežnu stranicu ili oglasnu ploču (7 dana prije)

Provedbena faza

- doček i dobrodošlica volonterima
- raspoređivanje volontera, upoznavanje s dnevnim rasporedom te podjela radnih materijala
- provedba aktivnosti
- zahvala volonterima

Završna faza

- na kraju akcije, kroz razgovor ili kratkim pisanim pitanjima, provjeriti kako je tekla akcija – je li učinjeno sve što je planirano, jesu li svi zadovoljni). Posebnu pozornost obratite na ono što nije išlo prema planu, kako biste pri sljedećoj akciji bili što bolje pripremljeni.
- izrada izvještaja za školski list, mrežne stranice, oglasnu ploču.

Zadatak: Osmislimo volontersku akciju

Porazgovarajte u razredu o tome koje biste volonterske akcije voljeli provesti u svojoj školi. Odaberite 4 volonterske akcije i zapišite ih na ploču. Potom se podijelite u 4 manje skupine. Neka svaka skupina izabere po jednu volontersku akciju i detaljno ju isplanira sukladno fazama i koracima u provedbi volonterskih akcija opisanim gore. Za inspiraciju i osmišljavanje volonterskih akcija mogu vam poslužiti niže navedeni primjeri. Na kraju neka svaka skupina predstavi svoju volontersku akciju.

Volonterska akcija „Tjedan lijepih riječi – Eko svijet oko nas”

Ova volonterska akcija ima za cilj razvijanje pozitivnog stava prema školi, motiviranje učenika na sudjelovanje u različitim izvannastavnim aktivnostima kao što su istraživanje, izrađivanje različitih promotivnih materijala, poticanje natjecateljskog duha, fair play-a među učenicima kroz različite aktivnosti istraživanja i radionica, poput radionice za recikliranje starog papira. Naglasak je stavljen na volonterstvo i važnost očuvanja okoliša. Volonterstvo se promiče kroz dobrovoljno uključivanje učenika u organizaciju ove volonterske akcije pod mentorstvom njihovih nastavnika – voditelja volonterskog kluba. Ova volonterska akcija uključuje preko 200 učenika i 20 nastavnika. 20 učenika (4 grupe od 5 učenika) formiraju timove „Mali istraživači – stručnjaci” koji nadziru svaki razred u izvršavanju njihovih zadataka (istraživanju biljnog svijeta, šuma, životinjskog svijeta, recikliranja otpada itd.). Tema Tjedna lijepih riječi je „Eko svijet oko nas”. Svaki razredni odjel sam odabire želi li raditi mini istraživanje na zadanu temu ili

edukativni plakat, a učenici kao „Mali istraživači–stručnjaci” nadziru, organiziraju istraživanja, pružaju potporu u istraživanju i sl. Ove aktivnosti provode se tijekom tjedna, a završnica Tjedna lijepih riječi je svečanost na kojoj se prezentiraju aktivnosti odradene u Tjednu lijepih riječi, istraživanja i izrađeni plakati. Formira se volontersko povjerenstvo koje se sastoji od nastavnika, voditelja volonterskog kluba i učenika „Malih istraživača – stručnjaka” koje odlučuje koji edukativni plakat ili istraživanje je najbolje.

Osnovna škola „Antun Matija Reljković” Bebrina

Izvor: Osnovna škola A. M. Reljković, Bebrina

Volonterska akcija „Obojimo školu bojama sreće” – akcija tijekom školskih praznika

Cilj ove volonterske akcije je učenike upoznati s važnošću brige za okoliš škole, njezinu unutrašnjost, jer je to prostor u kojem učenici borave veći dio dana, to je njihov drugi dom u kojem moraju znati kako se treba ponašati i ophoditi prema onome što im se nudi u prostoru u kojem se nalaze. Stoga je osmišljena volonterska akcija s kojom se želi oplemeniti i urediti unutrašnji prostor škole. Akcija je zamišljena na način da se formira tim od 20 učenika „Odred za čistoću” koji će uz potporu voditelja volonterskog kluba, nastavnika i roditelja oslikati neke učionice. Osnovnu sliku naslikale bi učiteljice likovne kulture, a učenici bi pomagali pri bojanju.

Osnovna škola „Antun Matija Reljković” Bebrina

Volonterska akcija „Mali ljudi za velika djela”

Cilj ove akcije je kod učenika potaknuti razvijanje empatije prema bolesnoj djeci i starijim i nemoćnim osobama u lokalnoj zajednici. Osim što ih se potiče na suosjećanje i toleranciju, potiče ih se na volontiranje i vlastiti doprinos koji oni mogu dati kako bi pomogli drugima da se osjećaju bolje, prihvaćenima i jednakima u svojoj zajednici. Kako bi kod učenika potaknuli empatiju i uključili ih u ovu volontersku akciju, osmišljeno je nekoliko podakcija ove velike volonterske akcije, a to su:

- I. prikupljanje odjeće i igračaka za Caritas
- II. izrada snjegovića od plastičnih čaša i božićnog nakita za štíćenike ustanova
- III. izrada božićnih čestitki od hamer papira za štíćenike ustanova.

U ovoj volonterskoj akciji može sudjelovati preko 100 učenika volontera i 10 nastavnika.

Osnovna škola „Antun Matija Reljković” Bebrina

Izvor: Osnovna škola A. M. Reljković, Bebrina

Volonterska akcija „Obrnuta učionica”

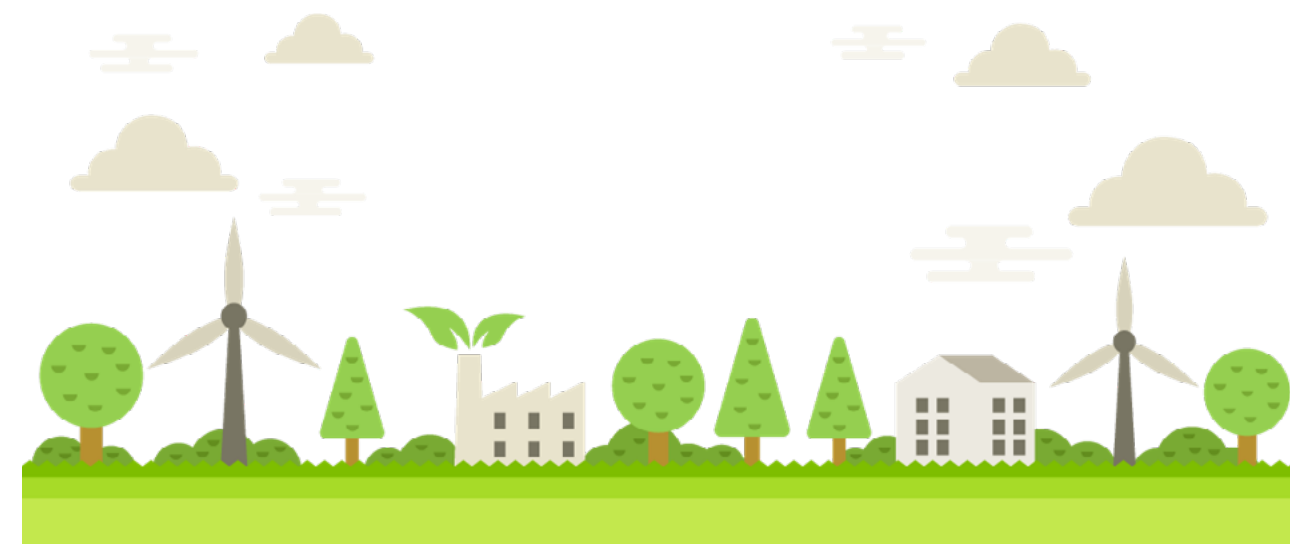
U povodu Međunarodnog dana zaštite prirode i Međunarodnog dana biološke raznolikosti učenici preuzimaju ulogu nastavnika i izvode predavanje na temu „Tko to tamo živi?”. Učenici zajedno s nastavnicima sažimaju podatke koje su sakupljali o stanju ekosustava školskog dvorišta i održavaju predavanje roditeljima i nastavnicima. Pri tome demonstriraju kako su vršili ispitivanja npr. uzoraka barske vode i iznose dobivene rezultate koristeći se računalom, USB stickom, kompletom za analizu vode i tla, setom za mjerenje količine kisika u vodi, mikroskopom, indikatorima za analizu tvrdoće vode, termometrom za tlo, povećalom, podloškom i priborom za seciranje uzoraka. U nastavi nastavnici i roditelji sudjeluju kao učenici, a nastavu izvode sami učenici.

Osnovna škola „Antun Matija Reljković” Bebrina

Volonterska akcija „Uvod u zeleni svijet – stvaranje Eko parka u matičnoj školi”

Velika volonterska akcija ima za cilj školi vratiti stari sjaj kroz mini akcije uređenja okoliša oko matične škole i oblikovanja Eko parka u matičnoj školi. Kako ova akcija uključuje različite dionike poput učenika, nastavnika, roditelja i predstavnika udruga, u ovoj školi se uspostavlja jedna kvalitetna zajednička suradnja u isticanju volonterskih vrijednosti i važnosti očuvanja okoliša škole kao drugog doma za učenike. Istaknuto je volonterstvo i suradnja kao način stvaranja i proizvodnje za opće dobro, na korist okoline i učenika te svih budućih generacija u ovoj školi. Ova volonterska akcija ima i edukativni karakter jer se učenici upoznaju s postupcima pripreme zemlje za sadenje, ali i koracima pri sadnji i održavanju različitih vrsta ukrasnog bilja i cvijeća, promovira ekologiju kao sastavni dio života svih ljudi, kroz rad i učenje u prirodi, boravak na svježem zraku, ostvaruje povezanost tehnike, društva i prirode kroz fokusirane i osmišljene volonterske aktivnosti. Ukupno ova akcija sadrži 2 mini volonterske akcije koje bi dovele do povratka starog sjaja škole. Akcija 1 – uređivanje i bojanje ograde oko matične škole; Akcija 2 – sadnja biljaka i cvijeća u okolišu matične škole – Eko park. U ovoj akciji sudjeluje više od 60 učenika, 30 nastavnika i roditelja.

Osnovna škola „Antun Mihanović” Slavonski Brod

Izvor: freepik.com

Volonterska akcija „Mirisni vrtovi malog Pariza”

Akcija „Mirisni vrtovi Malog Pariza” predstavlja sadnju različitih biljaka i voćaka u okoliš, drveća i grmova te postavljanje ograde i kompostišta na područje područne škole koja se nalazi u naselju Mali Pariz s ciljem formiranja Eko vrta. Ova velika volonterska akcija provodi se kroz tri mini akcije:

Akcija 1: Postavljanje ograde u prostor za nasade voćaka i postavljanje gredica za sadenje začinskoga i ukrasnog bilja uz izgradnju kompostišta, postavljanje solarnih svjetiljki i kućica za alat.

Akcija 2: Sadjnja različitih ukrasnih i začinskih biljaka, cvijeća i voćaka u okoliš.

Akcija 3: Sadjnja različitih sadnica drveća i grmolikih biljaka.

Cilj ove velike akcije je približiti volonterstvo kao način stvaranja i proizvodnje za opće dobro, na korist pojedinaca i šire zajednice jer svi sudionici koji budu sudjelovali u akciji sadnje biljaka i voćki imaju priliku upoznati se s postupcima pripreme zemlje za sadnju, ali i koracima pri sadnji i održavanju različitih vrsta biljaka, također promovirati ekologiju i volonterstvo, njegovati ljubav prema prirodi, zainteresirati učenike za zdravu prehranu, brigu o vlastitom zdravlju, stjecati znanja, razvijati vještine i sposobnosti u neposrednoj stvarnosti na konkretnim primjerima i kroz praktičan volonterski rad. Pri sadnji drveća i grmova, stručnu pomoć pruža stručno osoblje Srednje škole Matija Antun Reljković iz Slavonskog Broda (poljoprivredna škola) i Hrvatske šume Slavonski Brod donacijom sadnica listopadnog i vazdazelenog brzorastućeg drveća te listopadnih i vazdazelenih grmova.

Osnovna škola „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

Izvor fotografije: Osnovna škola „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

Volontiranje bez granica – mogućnosti za međunarodno volontiranje

Govoreći ranije o vrijednostima i načelima volontiranja, rekli smo kako je u srži volonterstva također i interkulturalno učenje i razmjena. Time smo zapravo htjeli reći kako volontiranje nema granica. Ono pruža mogućnost učenja od drugih te razmjenu iskustava između država, regija i različitih kultura. Na taj način u volontiranje možemo biti uključeni i na međunarodnoj razini te tako doprinijeti smanjivanju predrasuda i stereotipa te jačanju tolerancije u međunarodnom kontekstu. Jednom kada postanete punoljetni i vama će biti dostupne različite mogućnosti međunarodnog volontiranja izvan granica Hrvatske. Na taj ćete način moći spojiti ugodno s korisnim, putovati i volontirati, upoznati druge narode

i kulture te sudjelovati u aktivnostima koje se temelje na solidarnosti, zajedništvu i interkulturalnom učenju. Istovremeno, međunarodno će vam volontiranje omogućiti osobni rast i razvoj.

Međunarodno volontiranje dostupno je kroz 2 vrste aktivnosti: kratkoročne i dugoročne.

KRA TKOROČNO MEĐUNARODNO VOLONTIRANJE

Kratkoročno međunarodno volontiranje najčešće se odnosi na međunarodne volonterske kampove.

Međunarodni volonterski kampovi jedinstveni su oblik volontiranja koji nudi pozitivne i praktične načine okupljanja ljudi iz različitih zemalja i različitih kultura kako bi živjeli i radili zajedno na projektima koji pridonose lokalnim zajednicama u kojima se oni održavaju. Volonterski kampovi traju od 10 dana do 30 dana i okupljaju od 5 do 20 međunarodnih volontera, dok se lokalno stanovništvo priključuje kampu u radnim i slobodnim aktivnostima. Kampovi su, po pravilu, predviđeni za sve ljude koji žele na bilo koji način pridonijeti razvoju zajednice u kojoj se aktivnosti provode, a istodobno nude stjecanje različitih znanja i vještina kroz druženje s ljudima iz različitih zemalja i kultura.

Svaki kamp ima specifičan cilj ili zadatak koji je potrebno ispuniti za vrijeme trajanja kampa, kao što su primjerice: uređenje škole prije početka školske godine; organiziranje aktivnosti za tražitelje azila, djecu, starije i ljude s teškoćama, izgradnja i uređivanje staza, parkova i slično.^[1]

Međunarodni volonterski kamp u suradnji Volonterskog centra Zagreb i karlovačke udruge za zaštitu okoliša i prirode Eko Pan iz 2014. god.

Sudjelovalo je 13 volonterki i volontera iz Hrvatske, Španjolske, Velike Britanije, Austrije, Belgije, Nizozemske, Češke i Ukrajine. Zajedno s članovima i prijateljima udruge, tijekom dva tjedna volonteri su se angažirali na uređenju prostora Centra za mlade na Gazi. Tijekom održavanja kampa spomenuti je prostor prilagođen i prenamijenjen te su postavljeni solarni grijači vode, biofiltrar, slamnati krovčić te viseći vrt. Postojeći je prostor tako dobio novo ime te polako prerasta u poligon praktične primjene načela održivosti u kojem će se redovito održavati radionice za sve

^[1] Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I., Forčić, G.: „Generacija za V – Priručnik o volontiranju za srednjoškolce“, Volonterski centar Zagreb, Zagreb, 2014., str. 52.

zainteresirane građane. Osim angažmana u kampu, volonteri su imali i mnogo prilika za uživanje, odmor i upoznavanje s lokalnim stanovništvom. Uživali su u karlovačkim rijekama, sudjelovali na proslavi Dana grada Karlovca te posjetili Zagreb i Plitvička jezera. Tijekom volontiranja i druženja sklopljena su bliska prijateljstva među volonterima koja će, zasigurno, potrajati godinama.

Izvor: Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I., Forčić, G.: „Generacija za V – Priručnik o volontiranju za srednjoškolce“, Volonterski centar Zagreb, Zagreb, 2014., str. 54.

DUGOROČNO MEĐUNARODNO VOLONTIRANJE

Dugoročno međunarodno volontiranje ima sličnu svrhu kao i kratkoročno. Razlika je u trajanju službe, budući da se dugoročno međunarodno volontiranje odnosi na period od 2 pa sve do 12 mjeseci i obično podrazumijeva volontiranje na različitim međunarodnim projektima različite tematike: aktivnosti s osobama s invaliditetom, aktivnosti s djecom, ekološke aktivnosti i projekti, kulturne aktivnosti, aktivnosti s migrantima i izbjeglicama itd.

U Europi postoje posebni programi koji financiraju u potpunosti troškove volontiranja u inozemstvu, a jedan od najraširenijih je tzv. EVS, Europska volonterska služba, KOJI USKORO PRERASTA U NOVI PROGRAM, Europske snage solidarnosti.

EUROPSKA VOLONTERSKA SLUŽBA

Europska volonterska služba (EVS) je dio programa Europske unije Erasmus+ (2014.–2020.) čiji je cilj pružiti podršku mladima koji sudjeluju u volonterskim aktivnostima u inozemstvu.

Erasmus+ je Program EU-a za područje obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta za razdoblje 2014. – 2020. U programu Erasmus+ poseban je naglasak na uključivanju mladih osoba u međunarodne aktivnosti – studiranje, volontiranje, razmjene mladih, obavljanje stručne prakse, u svrhu proširivanja i stjecanja novih znanja, vještina i kompetencija na profesionalnoj i na osobnoj razini.

Europska volonterska služba omogućuje organizacijama da ugoste mlade volontere iz drugih država, koji će pridonijeti njihovom svakodnevnom radu.

Program je namijenjen svim mladim osobama u dobi između 17 i 30 godina, a volontiranje traje od 2 do 12 mjeseci. Program pokriva troškove putovanja, smještaja, prehrane i organizacije, a moguće je dobiti potporu i za posebne potrebe (za osobe s invaliditetom) te za iznimne troškove (vize, cjepiva i slično).

Izvor fotografije: <https://ec.europa.eu/youth/sites/youth/files/header-esc-youth.jpg>

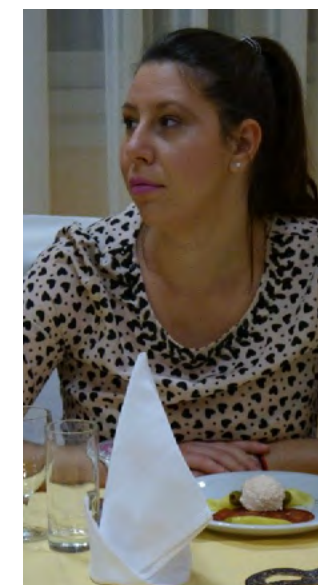
EUROPSKE SNAGE SOLIDARNOSTI

Europske snage solidarnosti nova su inicijativa Europske unije kojom se stvaraju mogućnosti za mlade da volontiraju ili rade na projektima koji su od koristi zajednicama i osobama diljem Europe. Cilj Europskih snaga solidarnosti je omogućiti mladima sudjelovanje u širokom spektru solidarnih djelovanja te pružiti podršku organizacijama koje se bave suočavanjem s društvenim i prirodnim izazovima. Namijenjen je svim mladim osobama u dobi između 17 i 30 godina (prijaviti se može sa 17 godina, a uključiti u projekt s navršениh 18 godina), a volontirati se može u trajanju od 2 do 12 mjeseci.

Izvor: <http://vcos.hr/programi/volonterstvo/aktivnosti/meunarodno-volontiranje>

Social Atelier, EVS projekt Volonterskog centra Osijek i Europskog volonterskog centra (European Volunteer Centre – CEV), 2018. god.

U ovom dugoročnom EVS projektu sudjeluje EVS volonterka Roxana Mihaela Barb. Roxana je porijeklom Rumunjka, a posljednje 3 godine živi i studira u Bruxellesu. U Osijek je došla u siječnju 2018. god., a tijekom 8 mjeseci volonterske službe u Volonterskom centru Osijek, Roxana je uključena u aktivnosti pružanja podrške integraciji izbjeglica i djeci bez pratnje, pružanje podrške volonterskim klubovima u školama, promoviranje Europske volonterske službe među mladima u Slavoniji i Baranji te pomoć u organizaciji manifestacija i volonterskih događanja.

Zadatak: Istražujemo međunarodno volontiranje

Podijelite se u 2 skupine. Jedna skupina neka istraži različite primjere i mogućnosti međunarodnog kratkoročnog volontiranja. Za više informacija možete posjetiti web stranicu Volonterskog centra Zagreb (www.vcz.hr) koji se u Hrvatskoj najviše bavi organiziranjem međunarodnih volonterskih kampova. Druga skupina neka dodatno istraži primjere i mogućnosti za međunarodno dugoročno volontiranje (EVS i ESS). Za više informacija možete posjetiti web stranicu Nacionalne agencije za mobilnost i programe EU (www.mobilnost.hr) koja u Hrvatskoj promovira, potiče i financira dugoročno volontiranje u inozemstvu, kao i stranaca u Hrvatskoj.

III. ODRŽIVI RAZVOJ I EKOLOGIJA

Izvor fotografije: freepik.com

„Zemlja daje dovoljno da zadovolji svaku ljudsku potrebu, ali ne i svaku ljudsku pohlepu.“

Mahatma Gandhi

Održivi razvoj**Zadatak: Asocijacije na održivi razvoj**

U uvodnom dijelu sata porazgovarajte o tome na što vas asocira riječ održivi razvoj. Jeste li do sada čuli za ovaj pojam? Što znači da je nešto održivo?

Vjerujemo kako su vam prve asocijacije bile vezane uz čovjekov utjecaj na okoliš o kojem se sve češće priča, zagađenja od industrije, ugrožene biljne i životinjske vrste itd. Vjerojatno ste se dosjetili i pojmova o korištenju prirodnih resursa za dobivanje energije kako bismo smanjili štetan utjecaj na okoliš. Često kada čujemo pojam održivi razvoj pomislimo kako je on usko vezan uz ekologiju i brigu o planetu Zemlji općenito. To je točno. Ekologija je dio održivog razvoja. Međutim, održivi razvoj podrazumijeva i puno širi koncept i shvaćanje od onoga vezanoga isključivo uz ekologiju.

Održivi razvoj podrazumijeva činjenicu da čovjek brine i o okolišu, da se odgovorno odnosi prema njemu, ali i prema svim drugim živim bićima, tj. da poštuje i prirodu i ljudska prava i da prilikom svog svakodnevnog djelovanja razmišlja i o budućnosti novih generacija. Stoga koncept održivog razvoja, osim komponente okoliša, sadrži još i komponente ekonomije i društva. To je koncept koji podrazumijeva zadovoljavanje potreba sadašnjih generacija bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da isto tako zadovolje svoje potrebe.

Izvor grafike: <http://www.odraz.hr/hr/nase-teme/odrzivi-razvoj>

“

“Drugim riječima, održivi razvoj jest način proizvodnje i potrošnje koji vodi računa o prirodnim resursima eko-sustava unutar kojeg se ti procesi odvijaju. Pitanje je društvene odgovornosti da procesi proizvodnje i potrošnje ne ugrožavaju sposobnost obnavljanja prirodnih resursa.

Cilj održivog razvoja je trojak – teži gospodarskoj učinkovitosti (ekonomskom razvoju), društvenoj odgovornosti (socijalnom napretku) i zaštiti okoliša. Navedene tri stavke nazivamo stupovima održivog razvoja. Društvo potpuno ovisi o Zemljinim resursima ako želi preživjeti, a da bi (djelomično) povećalo kvalitetu života koristi ekonomske modele. Budući da ekonomijom upravljaju ljudi, i sama ekonomija ovisna je o prirodi. Drugim riječima, stupovi su objedinjeni tako da su u međusobnoj (isprepletenoj) interakciji i ne mogu stajati samostalno bez da utječu jedan na drugog.”

Izvor: <http://www.odraz.hr/hr/nase-teme/odrzivi-razvoj>

”

Važan dokument koji se odnosi na društveni razvoj jest **Agenda 21 (Plan 21)**.^[12] Ovaj Plan također potvrđuje tri komponente održivog razvoja koje su u međusobnom odnosu, a obrađuje četiri relevantna područja:

1) socijalnu i ekonomsku dimenziju razvoja: borba protiv siromaštva, promjena potrošačkih navika, promocija zdravlja, održivo donošenje odluka itd.

¹² Agenda 21 (Plan 21) je važan dokument koji se odnosi na zaštitu okoliša, a nastao je kao rezultat UN-ove konferencije o zaštiti okoliša i razvoja. Konferencija je održana 1992. godine u Brazilu.

2) očuvanje i upravljanje prirodnim resursima i dobrima: očuvanje i zaštita atmosfere, zemlje, šuma, pustinje, planina, biološke raznolikosti, kontrola zagađenosti okoliša i nadzor nad biotehnologijom itd.

3) jačanje uloge vodećih skupina: žene, djeca i mladi, nevladine organizacije, lokalne vlasti, radnici, poslodavci i proizvođači, poljoprivrednici, znanstvenici i tehnolozi itd.

4) načini provedbe: financijski mehanizmi, transfer tehnologije, znanost, obrazovanje, gradnja novih kapaciteta, međunarodne institucije itd.

Izvor fotografije: unsplash.com

Zadatak: Propast civilizacija i naša briga za održivi razvoj

U nastavku se nalazi priča o propasti civilizacija:

„Od početka civilizacije na zemlji postoje očiti dokazi kako su drevne civilizacije propale zbog lošeg gospodarenja nekim prirodnim resursima. Drevne civilizacije su više pažnje pridavale proizvodnji hrane, dok ih problemi energetike ili otpada nisu toliko zabrinjavali.

Sumerani su kao civilizacija u četvrtom stoljeću prije Krista bili napredni. Međutim, nisu uvidali pogreške i nisu bili svjesni posljedica svog vlastitog razvoja te su zbog loših projekata navodnjavanja i odvodnje u potpunosti uništili proizvodnost svojih polja.

U nedostatku vode ili da bi izbjegli sušu, Sumerani su koristili morsku vodu za navodnjavanje, a konačni cilj povećanja proizvodnosti poljoprivrednih površina doveo je do toga da su polja zaslanjena i više nisu mogla prehranjivati stalno rastuću populaciju.

Sličnu sudbinu doživjela je i civilizacija Maja koji su svoju hranu izgubili zbog pretjeranog krčenja šuma, što je dovelo do erozije zemlje i smanjenja mogućnosti proizvodnje hrane.

Međutim najekstremniji povijesni slučaj izumiranja cijele jedne civilizacije jesu Uskršnji otoci, gdje je civilizacija nestala zbog deforestacije (krčenja šuma) i povećanja populacije. Stanovnici tog otoka hranili su se dupinovima, a zbog povećanja populacije počeli su rušiti šume za izgradnju nastambi i splavi za lov na dupine, sve dok nije posječeno i posljednje drvo. Prirodna ravnoteža na otoku postala je poremećena te više nije bilo moguće uzgajati nijednu prehrambenu kulturu. Rezultat ovakvog lošeg „menadžmenta“ bilo je postupno umiranje od gladi i izumiranje cijele jedne civilizacije.“^[13]

S obzirom na priču koju ste čuli i pročitali o propasti civilizacija, porazgovarajte u razredu o sljedećim pitanjima:

Kakva je situacija danas?

Na koji način brinemo o našim resursima?

Uništavamo li i danas naše resurse?

Jesmo li nešto naučili od prijašnjih civilizacija?

Što svatko od nas kao pojedinac može poduzeti kako bismo doprinijeli održivom razvoju? Navedite konkretne primjere kako možemo racionalnije koristiti resurse, biti odgovorniji potrošači itd.?

¹³ Šalaj, B. i dr.: Znam, razmišljam, sudjelujem – Priručnik za nastavnike: Pomoć u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja, Centar za mirovne studije/Mreža mladih Hrvatske, Zagreb, 2014., str. 69

Društvena odgovornost

U prethodnoj nastavnoj jedinici upoznali smo se s pojmom društvenog razvoja. Vidjeli smo da osim brige o okolišu on podrazumijeva i čitav niz važnih stvari koje su potrebne da bismo neki razvoj nazvali održivim. Između ostaloga podrazumijeva i poduzimanje akcije svakoga od nas da bismo dosegli održivi razvoj.

U prethodnim jedinicama o ljudskim pravima spominjali smo treću generaciju ljudskih prava. Između ostaloga spominjali smo da ona obuhvaća i sljedeća prava: pravo na gospodarski i socijalni razvoj, pravo na zdravi okoliš itd. Ta prava univerzalna su prava i jednako pripadaju svim narodima, odnosno cjelokupnom čovječanstvu.

Isto tako, da bismo uživali ta prava, potrebno je poduzeti i određene mjere te iskazati odgovornost prema poštivanju tih kolektivnih prava cijelog čovječanstva. U tome važnu ulogu imaju gospodarstva (tvrtke, kompanije koje prilikom proizvodnje svojih usluga ili dobara brinu o održivoj proizvodnji), države i javna vlast (koja će regulirati propisima) kao i individualno ponašanje svakoga od nas. Ponašanje svakog od ovih aktera prema daljnjem razvoju i iskorištavanje resursa povezano je sa stanjem u okolišu i društvu općenito. Stoga se sve veća pažnja poklanja upravo društvenoj odgovornosti kojom se želi skrenuti pažnja svih aktera da brinu i o potrebama budućih generacija. Ovo se posebno odnosi na gospodarski sektor društva kojeg se želi potaknuti na primjenu načela održive potrošnje i proizvodnje.

„Politika održive potrošnje i proizvodnje (OPP) pod sloganom ‘S manje napraviti više i bolje’ (Doing more and better with less) nastoji potaknuti održive obrasce ponašanja i poslovanja u svim gospodarskim sektorima. Uvodi koncept ‘životni ciklus proizvoda i usluga’ (Life Cycle Approach, LCA) koji prati okolišni otisak proizvoda i usluga, a utemeljen je na znanstvenim pokazateljima.

Cilj je smanjiti potrošnju prirodnih dobara, smanjiti nastanak opasnih i toksičnih tvari, smanjiti emisije u zrak, vodu i tlo te smanjiti ili spriječiti nastajanje otpada na mjestu nastanka. Također kroz politiku OPP podržava se održivi i uključivi razvoj, ublažava se siromaštvo i uspostavlja bolja kvaliteta života. Održiva proizvodnja odnosi se isključivo na proizvodni proces te vodi računa o gospodarskim, socijalnim i okolišnim utjecajima procesa proizvodnje. Održiva potrošnja se jednako odnosi i na proizvodni i na potrošački dio procesa, odnosno odgovornost za održivu potrošnju jednako leži i na proizvođačima i na potrošačima.

Prema tome, proizvođači bi trebali težiti proizvodnom procesu kojim bi se, ne samo stvarali kvalitetni i dugotrajni proizvodi, već bi i metodologija tog procesa trebala biti takva da se koristi optimalna količina resursa te da se isti maksimalno iskorištavaju. S druge strane, potrošači bi svojim pravilnim odabirom proizvoda te umjerenošću pri njihovoj potrošnji (i pravilnim zbrinjavanjem otpada koji od proizvoda ostaje), ali i racionalnom i umjerenom potrošnjom osnovnih resursa (voda, plin, el. energija) morali pridonijeti promjeni postojećih obrazaca neodržive potrošnje.“

Izvor: <http://www.mzoip.hr/hr/klima/odrziva-proizvodnja-i-potrosnja.html>

U skladu s navedenim, kada govorimo o odgovornosti pojedinih tvrtki i kompanija, u posljednje vrijeme sve se više čuje i upotrebljava pojam društveno odgovornog poslovanja.

Što je društveno odgovorno poslovanje?

“Definicija: koncept u kojem kompanije integriraju brigu o društvu i okolišu u svoje poslovanje te u odnose sa svojim dionicima, i to na dobrovoljnoj osnovi. Biti društveno odgovoran ne znači samo ispunjavati zakonske obaveze, već i preko toga, investirati u ljudski kapital, okoliš i odnose s dionicima. Investiranje u tehnologije koje nisu opasne po okoliš može doprinijeti kompetitivnosti poduzeća. U socijalnoj sferi, ulaganje u edukaciju, radne uvjete te usvajanje dobrih odnosa sa zaposlenicima također može doprinijeti produktivnosti.”

Izvor: <http://www.odraz.hr/media/21845/dop.pdf>

Odgovornost države, već smo spomenuli, odnosi se na to da brine o propisima kojima će regulirati ovo područje. Osim toga, jedno od naših temeljnih prava je i pravo na pristup informacijama i u tom smislu imamo pravo znati o samom procesu donošenja odluka, a u neke od procesa i biti uključeni da možemo dati i svoj doprinos, kada su u pitanju procesi i stvari koje se tiču i nas samih, npr. okoliš u kojem živimo. Ovo se također odnosi i na neke projekte koji mogu biti realizirani u našoj bližoj sredini (primjerice odlagališta otpada, tvornice koje zagađuju okoliš itd.).

I na kraju, zapamtite! Održivi razvoj, ali i društvena odgovornost započinju i s vama, kao važnim akterima društva. Vaše ponašanje je jednako važno!

Zadatak: priča o stvarima (društvena odgovornost – tko je za što odgovoran)

Prvo pogledajte film „Priča o stvarima“ na Youtube kanalu (dostupan je na sljedećem linku: <https://www.youtube.com/watch?v=0bsyjsVcMII>).

Porazgovarajte u razredu dodatno o društvenoj odgovornosti. Razmislite na koje sve načine gospodarstvo, državna politika i naša svakodnevna potrošnja građana utječe na održivi razvoj? Što sve može učiniti gospodarstvo, što država, a što vi kao pojedinci da bismo bili društveno odgovorni u kontekstu društvenog razvoja. Navedite neke konkretne radnje i aktivnosti za sve spomenute aktere.

GOSPODARSTVO

DRŽAVA

JA KAO POJEDINAC

-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----

Odgovornost pojedinca za održivi razvoj

Zadatak: Individualna odgovornost pojedinca za održivi razvoj

U nastavku pročitajte priču:

„Radnja se događa u turističkom mjestu na meksičkoj obali, a u glavnim su ulogama američki turist i meksički ribar. U rano prijepodne, negdje oko 10 sati, američki turist dolazi na plažu kako bi uživao u moru i suncu, a tamo susreće ribara kako odmara na plaži.

Turist: Dobro jutro, gospodine, već ste gotovi s poslom?

Ribar: Jesam, već sam ulovio dovoljno za današnji ručak.

Turist: Tek je deset sati, da ste radili do tri sata, ulovili biste puno više ribe.

Ribar: Pa ne mogu ja pojesti toliko ribe, nema potrebe da toliko radim.

Turist: Pa da svaki dan radite više, ulovili biste puno više ribe, ono što ne biste mogli pojesti, mogli biste prodavati na tržnici i zarađivati puno novca.

Ribar: A što da radim s tim novcem, ne treba mi.

Turist: Pa mogli biste kupiti novi čamac kojim biste brže plovili, nove mreže kojima biste lovili više ribe i slično.

Ribar: A zašto da to radim, dragi gospodine, ja ribe za svoje potrebe lako ulovim i sa svojim malim čamcem.

Turist: Da, ali nakon nekog vremena biste mogli prodavati toliko ribe da biste mogli kupiti ribarski brod. Mogli biste imati toliko novca da bi drugi mogli raditi za vas.

Ribar: A što da ja tada radim?

Turist: Tada uopće više ne morate raditi, možete ležati na plaži i odmarati.

Ribar: Hvala, dragi čovječe, ali ja to upravo i radim.“^[14]

Pitanja za raspravu:

Prema vašem mišljenju, razmišlja li ispravnije turist ili ribar? Zašto?

Tko je od njih dvojice pokazao veću odgovornost za održivi razvoj?

Što biste vi napravili na mjestu ribara? Zašto?

Jeste li do sada razmišljali o vlastitoj odgovornosti za održivi razvoj? Poduzimate li sve što je u vašoj moći? Sjetite li se svaki put zatvoriti vodu dok četkate zube da ne curi bespotrebno? Odvajate li otpad? Gdje ste bacili potrgane igračke? Što ste napravili sa svojim starim mobitelom? Vozite li se gotovo svakodnevno automobilom? Bacate li papiriće i žvakaće gume na zemlju vani?

Vjerujemo da su vam prethodna pitanja otvorila prostor za razmišljanje o tome

¹⁴ Šalaj, B. i dr.: Znam, razmišljam, sudjelujem – Priručnik za nastavnike: Pomoć u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja, Centar za mirovne studije/Mreža mladih Hrvatske, Zagreb, 2014., str. 68

što sve možemo poduzeti, a često se ne sjetimo, kako bismo čuvali naš okoliš i doprinijeli održivom razvoju. Sjetite se, održivi razvoj kreće od nas i našeg vlastitog ponašanja.

Jeste li znali?

- Samo je 0,01% od ukupne količine vode na Zemlji pitko!
- Jedna osoba svakog dana prosječno napravi 1,8 kilograma smeća!
- Za recikliranje papira potrebno je čak 64 posto manje energije nego za proizvodnju novog!
- Računala spadaju u opasan otpad. Samo monitor sadrži velike količine olova, koje je opasno ako dospije u okoliš!
- Plastici treba 500 godina da se razgradi u prirodi!

Zadatci: Moj doprinos održivom razvoju

Razmislite na koje biste sve načine svakodnevno mogli doprinijeti održivom razvoju i voditi brigu o okolišu. Neka svatko za sebe napiše nekoliko pravila kojih će se od sada pridržavati svaki dan.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. A yellow pencil with a pink eraser and a sharpened lead tip is positioned vertically along the right edge of the page. The background is a solid light blue color.

Doprinos naše škole održivom razvoju

Osmislite jednu do dvije aktivnosti u školi u kojoj ćete sudjelovati svi, a koja će doprinijeti buđenju svijesti i kod drugih učenika o brizi za održivi razvoj. Primjerice, postavite u svaki razred kutije u kojima ćete skupljati iskorišteni papir ili kutije u koje ćete odvojeno prikupljati plastične bočice ili čepove itd.

Konzumerizam u suvremenom svijetu (reklamiranje i promidžba)

Zadatak: Kakve reklame gledamo?

Vjerujemo da svakodnevno prilikom gledanja različitih medija vidite različite reklame, od prehrambenih proizvoda, igračaka, odjeće, pa sve do kućanskih potrepština. Koje reklame ste zapamtili? U kojim sve medijima? Jeste li nekada poželjeli kupiti ili imati nešto na osnovu reklama koje ste vidjeli? Jesu li vas reklame potakle na potrošnju?

Vrijeme u kojem živimo okarakterizirano je konzumerističkim i potrošačkim načinom života. Današnje društvo nazivamo potrošačkim. Prodaja i proizvodnja što većeg broja proizvoda većem broju ljudi, kojoj svjedočimo, stvara i ogromne posljedice za okoliš. Proizvodi su nam sve dostupniji i time njihova potrošnja postaje sve veća. Primjerice, često ćete čuti kod kuće da kad se nešto od kućanskih aparata pokvari, da se odmah kupuje novi, umjesto da se stari popravi. Tako se dodatno stvara otpad i troše dobra kojih nema toliko u izobilju kako mi to mislimo.

Tome posebno pridonose reklame koje nas svakodnevno okružuju, tj. promidžba koja nas usmjerava na konzumeristički, potrošački način života, stvarajući nam pri tome privid sreće i zadovoljstva prilikom kupovine različitih proizvoda.

Reklame danas vidimo posvuda: na televiziji, čujemo ih na radiju, svakodnevno u poštanskim sandučićima primamo prospekte različitih trgovačkih lanaca, gledamo plakate u tramvajima, autobusima, na stanicama, kao i na velikim oglasnim prostorima na javim mjestima u gradu ili našoj sredini. Često nas te reklame nagnaju da razmišljamo kako su nam određeni proizvodi, bez kojih možemo, zaista potrebni i utječu na naš način donošenja odluka o kupovini istih te tako dodatno povećavaju potrošnju u svijetu. Istovremeno, mi kao potrošači povodimo se za osjećajem koji taj proizvod budi u nama i ne razmišljamo uopće na koji način je on proizveden, zagađuju li okoliš tvornice u kojima se ti proizvodi stvaraju, koliko njegova konzumacija kasnije stvara smeća ili otpada te od kakvih materijala ili dobara su ti proizvodi uopće napravljeni i jesu li oni dobri za nas.

Ovakav stil života, potrošački, često nazivamo i zapadnjačkim, budući da se

pojavljuje u zapadnim zemljama, gdje su velike korporacije i industrije koje su potakle promidžbu svojih proizvoda, a time i veću potrošnju. Potencijalna opasnost ovakvog načina života jest i ta što je dostupan i u siromašnom dijelu svijeta koji polako usvaja konzumerističko ponašanje, gdje se prirodna dobra i resursi još više crpe te gotovo cijeli svijet ponaša neodgovorno povećavajući potrošnju.

S obzirom na sve navedeno, današnje oglašavanje i promidžba trebali bi biti odgovorniji, voditi računa o održivom razvoju i realnim potrebama društva te istovremeno ukazivati na probleme s kojima se suočava naš planet. Mi, kao pojedinci, trebamo također krenuti sami od sebe i propitati se svaki puta kada gledamo nekakvu reklamu što zapravo gledamo i kakvu nam poruku ona šalje.

Zadatak: Promišljamo o reklamama kojima smo okruženi

U nastavku se nalazi nekoliko fotografija preuzetih s interneta, tj. reklama o pojedinim proizvodima kojima smo svakodnevno okruženi. Pogledajte svaku od njih i porazgovarajte u razredu kroz sljedeća pitanja:

Koliko često konzumiramo ove proizvode?
 Znamo li njihov sastav? Ukoliko ne znate, istražite na internetu.
 Znamo li kako se proizvode?
 Na koji način njihove tvornice zbrinjavaju otpad?
 Koja od ovih reklama nas najviše privlači i stvara osjećaj sreće i zadovoljstva?
 Zašto?
 Ukoliko konzumiramo ove proizvode, na koji način zbrinjavamo otpad koji ostane od njih?
 Trebaju li nam zaista svi ovi proizvodi?
 Koja od reklama šalje poruku o brizi za održivi razvoj?

Izvor fotografija: prilagodio autor

Energetska učinkovitost

Pod pojmom energetska učinkovitost podrazumijevamo učinkovitu uporabu energije u svim sektorima krajnje potrošnje energije: industriji, prometu, uslužnim djelatnostima, poljoprivredi i u kućanstvima.

Definirajmo ponajprije energetska učinkovitost:

Energetska učinkovitost je suma isplaniranih i provedenih mjera čiji je cilj korištenje minimalno moguće količine energije tako da razina udobnosti i stopa proizvodnje ostanu sačuvane.

Pojednostavljeno, energetska učinkovitost znači uporabiti manju količinu energije (energenata) za obavljanje istog posla – funkcije (grijanje ili hlađenje prostora, rasvjetu, proizvodnju raznih proizvoda, pogon vozila, i dr.).

Važno je istaknuti da se energetska učinkovitost nikako ne smije promatrati kao štednja energije. Naime, štednja uvijek podrazumijeva određena odricanja, dok učinkovita uporaba energije nikada ne narušava uvjete rada i življenja. Nadalje, poboljšanje učinkovitosti potrošnje energije ne podrazumijeva samo primjenu tehničkih rješenja. Štoviše, svaka tehnologija i tehnička oprema, bez obzira koliko učinkovita bila, gubi to svoje svojstvo ukoliko ne postoje educirani ljudi koji će se njome znati služiti na najučinkovitiji mogući način.

Prema tome, može se reći da je energetska učinkovitost prvenstveno stvar svijesti ljudi i njihovoj volji za promjenom ustaljenih navika prema energetski učinkovitijim rješenjima, negoli je to stvar složenih tehničkih rješenja.^[15]

Ovaj pojam uveden je i osmišljen s ciljem zaštite okoliša i ekonomske učinkovitosti. Velika proizvodnja, dovodi i do povećane potrošnje, a već smo ranije govorili o tome na koji način potrošnja utječe na okoliš općenito. Također, primjenjujući načela energetske učinkovitosti ekonomičnije trošimo financijske resurse.

Jedan od osnovnih **ciljeva Republike Hrvatske je također povećati energetska učinkovitost do 2020. godine**. Stoga su na razini države doneseni relevantni propisi kojima se uređuje ovo područje:

Zakon o energetska učinkovitosti – kojim su postavljeni ciljevi i usvojene mjere za smanjenje potrošnje primarne energije.

Nacionalni akcijski plan energetske učinkovitosti – predstavlja sveobuhvatni provedbeni dokument politike energetske učinkovitosti za određeno trogodišnje razdoblje.

Zadatak: Poboljšajmo energetska učinkovitost u kućanstvu

Razmislite na koji sve način možete poboljšati energetska učinkovitost kod kuće. Razmišljajte o energentima koje upotrebljavate: voda, struja (rasvjeta, kućanski aparati), grijanje itd. Napišite nekoliko prijedloga i podijelite to s prijateljima u razredu, a kasnije i kod kuće s obitelji.

¹⁵ Bukarica, V., Dović, D., Hrs Borković, Ž., Soldo, V., Sučić, B., Švaić, S., Zanki, V.: Priručnik za energetske savjetnike, Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) u Hrvatskoj, Zagreb, 2008., str. 8.

Budućnost obnovljivih izvora energije

Izvor fotografije: unsplash.com

Zadatak: Ususret obnovljivim izvorima energije

Razmislite malo o industriji općenito. Kakve vrste goriva se koriste da bismo proizveli energiju? Primjerice, znate li koji energent koristimo za grijanje? Ima li upotreba ovih energenata negativan utjecaj na okoliš? Znate li što je efekt staklenika? Istražite na internetu.

Političari se često ponašaju kao da imamo dovoljno vremena što naravno nemamo. Kao što znanost pokazuje, vršna emisija stakleničkih plinova odnosno ekvivalenta CO₂ mora biti dostignuta u ovom desetljeću ukoliko želimo dostići cilj od porasta temperature ispod 2 stupnjeva celzijusa kojeg je potpisalo 192 država svijeta kroz Okvirnu konvenciju o klimatskim promjenama Ujedinjenih naroda. Sva istraživanja pokazuju da, ukoliko se bude radilo o više od 2 stupnjeva celzijusa, cijelo čovječanstvo i biosfera će imati velikih problema.

Industrijski razvoj do sada, kao i gospodarski, uglavnom se oslanjao na upotrebu tzv. fosilnih goriva: ugljen, nafta, plin. Takvi su izvori energije također i ograničeni u svijetu kao prirodni resursi i čovjek ih ne može iskorištavati unedogled. Također, uz razvoj tehnologije, oni će uskoro biti i preskupi za vadenje. Nove tehnologije omogućavaju iskorištavanje novih izvora energije, onih obnovljivih. Uz pretpostavku da će ljudska civilizacija postojati još dugu niz godina, zasigurno će se morati usmjeriti i na proizvodnju sustava koji će koristiti obnovljive izvore energije.

Zadatak: Istražujemo obnovljive izvore energije

Vjerujemo da ste do sada čuli za neke od obnovljivih izvora energije. Ovim zadatkom želimo vas potaknuti da ih dodatno istražite. Pri tome koristite internet. Izradite plakat o obnovljivim izvorima energije. Navedite prednosti korištenja obnovljivih izvora energije.

Zaključak:

Obnovljivi izvori energije su jedina dugoročna održiva opcija.

Promjena k obnovljivim izvorima energije će zahtijevati bitnu promjenu u našem načinu razmišljanja, prioritetima i načinu života.

Korištenje obnovljivih izvora energije se isplati ali dugoročno.

Države koje se orijentiraju na brzu tranziciju riskiraju, osim ako nemaju koristi prodajom znanja.

Hrvatska, zbog svoje veličine, geografskog položaja i klimatskih uvjeta, mogla bi postati regionalni i europski lider u primjenama novih energetske tehnologije.

Hrvatska se mora orijentirati stjecanju znanja iz korištenja obnovljivih izvora energije. Dalmacija u tome može i mora prednjačiti.

Izvor grafike: freepik.com

Zadatak: Obnovljivi izvori energije u Hrvatskoj

Istražite dodatno na internetu geografski položaj i klimatske uvjete u Hrvatskoj. Razmislite malo na koji sve način naša država može primjenjivati nove energetske tehnologije? Koje naše regije tome posebno pogoduju?

Klimatske promjene

Danas ne možemo ne govoriti o činjenici da se klima i klimatski uvjeti mijenjaju, kao i činjenici da je utjecaj čovjeka i njegova djelovanja ovdje odigrao značajnu ulogu. Industrije koriste fosilna goriva kojima zagađuju atmosferu, automobili kojima se vozimo svakodnevno uzrokuju povećanu koncentraciju fosilnih goriva itd. Sve to imalo je utjecaja i na klimatske promjene kojima danas svjedočimo.

Posljedice klimatskih promjena osjećaju se u svim dijelovima svijeta. Polarne ledene ploče tope se, a razina mora raste. U nekim regijama sve češće dolazi do ekstremnih vremenskih uvjeta i kiša, dok se u drugima javljaju sve intenzivniji toplinski valovi i suše.

Očekuje se da će u narednim desetljećima ti učinci biti još intenzivniji.

Izvor: https://ec.europa.eu/clima/change/consequences_hr

Klimatske promjene označavaju dugotrajne i značajne promjene prosječnih klimatskih uvjeta (elemenata ili faktora): temperatura, tlak i vlaga zraka, padaline, vjetrovi. Klimatske promjene mogu se odnositi na određene posebne regije ili se može odnositi na cijelu Zemlju.

U različitim izvorima možete vidjeti sve više informacija o ljudskom utjecaju na klimatske promjene koje se najviše povezuju s globalnim zatopljenjem.

Izvor fotografije: pixabay.com

„Trenutačna prosječna temperatura na svjetskoj razini viša je za 0,85 °C nego krajem 19. stoljeća. Svako od proteklih triju desetljeća bilo je toplije od svih prijašnjih od 1850., otkad postoje mjerenja.

Vodeći svjetski klimatolozi smatraju da su ljudske aktivnosti gotovo sigurno glavni uzrok zatopljenja koje se primjećuje od sredine 20. stoljeća.

Znanstvenici smatraju da je porast za 2 °C u odnosu na temperaturu iz predindustrijskog doba granična vrijednost nakon koje postoji mnogo veći rizik da će doći do opasnih i potencijalno katastrofalnih promjena okoliša na svjetskoj razini. Stoga je međunarodna zajednica prepoznala potrebu zadržavanja globalnog zatopljenja ispod 2 °C.“

Izvor: https://ec.europa.eu/clima/change/causes_hr

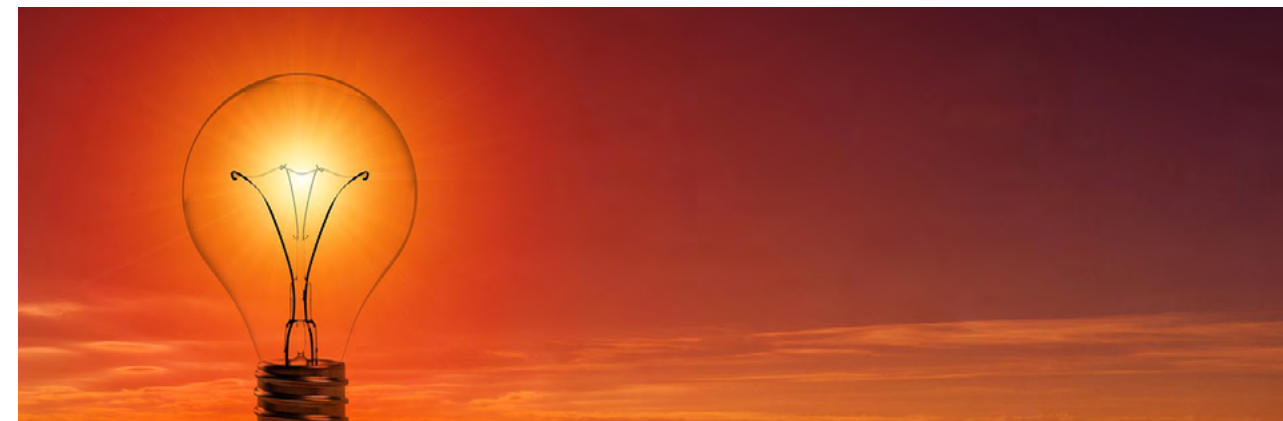
Zadaci: Istražujemo promjene temperature zraka u našem zavičaju

Posjetite internetsku stranicu Državnog hidrometeorološkog zavoda Hrvatske i pokušajte istražiti i pronaći podatke o promjenama temperature zraka u posljednjih 50 godina u vašem mjestu. Analizirajte podatke i porazgovarajte o uočenim promjenama.

Utjecaj klimatskih promjena na ljudsko zdravlje

Istražite utjecaj klimatskih promjena na zdravlje ljudi. Napravite plakat koji ćete kasnije moći postaviti na neko vidljivo mjesto u školi kako bi ga i drugi nastavnici i učenici vidjeli.

Sunčeva energija

Izvor fotografije: pixabay.com

Zadatak: Energija Sunca

Što znamo o energiji Sunca? Nacrtajte na sredini ploče veliko Sunce. Neka svaki učenik uzme kedu u ruke i oko Sunca ispiše što sve zna o Suncu, o različitim oblicima energije koju dobivamo od Sunca itd. Potom porazgovarajte o tome što ste napisali.

Jeste li znali? – zanimljivosti o Suncu

- Sunce je zvijezda.
- Sunce predstavlja središte sustava planeta.
- Sunce je udaljeno 26 000 svjetlosnih godina od središta Mliječne staze.
- Sunce je nastalo prije 4,65 milijardi godina.
- Danas Sunce zrači za trećinu više nego što je zračilo u početku, a porast se nastavlja, pa se smatra da će Zemlja postati nenastanjiva za manje od milijardu godina.
- Sunčev je volumen 1,3 milijuna puta veći od Zemljina.

Sunčeva energija predstavlja emitiranje svjetlosti i zračenje topline od Sunca. Također predstavlja jedan od važnih obnovljivih izvora energije na Zemlji.

Zadatak: Istražujemo Sunce kao obnovljivi izvor energije.

Otvorite internet. Istražite pojam solarne ćelije i elektrane. Saznajte na koji način funkcioniraju. Pronađite gdje se nalaze najveće solarne ćelije i elektrane. Na koji način iskorištavaju sunčevu energiju.

Osim kao obnovljivi izvor energije, Sunce omogućuje rast i razvoj biljnog svijeta te daje toplinu bez koje ne možemo. Da bismo pokazali važnost Sunca, u nastavku vam donosimo nekoliko praktičnih zadataka koje možete izvesti u učionici ili kod kuće.

Zadaci: Ovisnost rasta i razvoja biljke o svjetlosti

Ovo je zadatak koji možete započeti u školi i pratiti ga do kraja ili to isto napraviti kod kuće. Posadite u lončanicu jednu biljku. Istražite koji su optimalni uvjeti za zdrav rast te biljke. Koliko joj je svjetlosti potrebno, koliko ju često morate zalijevati, kakvu temperaturu podnosi biljka. Pokušajte uzgojiti biljku i održati ju na životu barem 4 tjedna. Također, pokušajte ju povremeno skloniti sa svjetlosti i promatrajte što se događa.

Upijanje Sunčeve energije

Za ovaj zadatak potrebne su vam kockice leda koje je potrebno ranije napraviti te šareni papiri različitih boja (crni, bijeli i crveni). Izrežite papire u obliku kvadrata. Na kvadratne papire stavite kocke leda. Izložite ih suncu i promatrajte što se događa. Događaju li se neke promjene?

Izrada solarne pećnice od kartonske kutije za pizzu

Uz nadzor nastavnika ili nastavnice izvedite eksperiment izrade solarne pećnice u kojoj ćete kasnije ispeći sljezove kolačiće.

MATERIJALI:

- kutija od pizze, 2 zaštitne folije, crni kolaž papir, selotejp i ljepljiva traka, skalpel, termometar, štapić za ražnjiće, ljepljivo, aluminijska folija, ravnalo, olovka.
- Sljezovi kolačići (mogu se naći u Lidlu, Kauflandu, Mülleru...)
- Čokolada
- Krekeri

KAKO PROVESTI EKSPERIMENT:

- Vrlo je jednostavno provesti ovaj eksperiment, a sve što je potrebno je malo pripreme. Prikupite materijale i postavite ih na poslužavnik da biste imali sve pri ruci kada budete spremni za demonstraciju.
- Prvi korak u izradi vaše solarne pećnice je ravnalom izmjeriti 5 cm od rubova na poklopcu kutije za pizzu, označiti olovkom i zatim izrezati tri strane s ravnim rubom.
- Zatim obložite kutiju aluminijskom folijom i onda stavite crni kolaž papir na dno i učvrstite ga pomoću selotejpa.
- Sljedeće, razdvojite zaštitnu foliju i prekrijte otvor na vrhu kutije za pizzu. Zalijepite foliju sa strane tako da bude što zategnutija. Naposljetku, pričvrstite štapić za ražnjiće u jedan kut izrezanog poklopca pomoću ljepljive trake da biste poduprli poklopac.
- Sada možete staviti sljezove kolačiće u vašu pećnicu i eksperimentirati s raznim kombinacijama za kolačiće, kao što biste napravili u pravoj pećnici u

svojoj kuhinji.

- Postavite tajmer da biste otkrili koliko je potrebno da se kolačići ispeku. Vašu solarnu pećnicu postavite negdje na sunce. Možete to pretvoriti u eksperiment stavljajući pećnicu na razna mjesta i testirajući koliko je potrebno da se kolačići ispeku.

Izvor:

<https://www.skolskiportal.hr/clanak/5022-solarna-pecnica-i-sljezovi-kolacici/>

Uvjeti života

Zadatak: Uvjeti života

Na Youtube kanalu pogledajte film o uvjetima života (The Requirements for Life). Film je dostupan na sljedećem linku: <https://www.youtube.com/watch?v=v-wVqFwHH4c>

Na osnovu onoga što ste vidjeli razmislite i proučite uvjete života jedne biljke. Što je sve potrebno za rast i razvoj biljaka? Razlikuju li se uvjeti života za one biljke koje uzgajamo u kućnim uvjetima od onih koje uzgajamo u vrtovima? Kako i na koji način?

Izvor: <https://sites.google.com/site/istrazujemopriroduidrustvo/planet-zemlja/uvjeti-zivota>

Živa bića mogu živjeti samo ondje gdje postoje svi uvjeti života, odnosno tamo gdje ima dovoljno vode, zraka, svjetlosti, topline i hrane. Potpun izostanak jednoga životnog uvjeta uzrokuje smrt živih bića.

Biljkama su za rast i razvoj potrebni voda, zrak, svjetlost i topline. Životinje mogu živjeti samo ondje gdje imaju hrane, vode, zraka i topline. U nastavku istražite uvjete života biljaka kroz različite eksperimente i zadatke.

Zadaci:

Ispitivanje životnih uvjeta za rast i razvoj biljke

Napravite mali eksperiment. U školi ili kod kuće pokušajte uzgojiti žito ili krastavac ili tikvicu. Ovaj eksperiment napravite tako da se podijelite u 2 skupine. Jedna skupina neka pokuša uzgojiti biljku sa svim potrebnim uvjetima života, a druga u zadanim uvjetima, odnosno bez svjetla, bez topline i vode. Promatrajte što će se događati. Obje skupine neka izrade dnevnik uzgoja biljaka gdje će dokumentirati i fotografirati napredak razvoja.

Ispitivanje utjecaja kiselih kiša na rast različitih biljaka

Napravite eksperiment uz pomoć nastavnika ili nastavnice kojim ćete dočarati efekt kiselih kiša. Odaberite nekoliko biljaka (koje će vam donijeti nastavnici u lončanicama), a koje ćete tretirati razrijeđenom otopinom kiseline. Promatrajte što se događa kroz određeno vremensko razdoblje. Pokušajte utvrditi koja biljka je najotpornija na vanjske utjecaje (kisele kiše).

Uzgoj gredice autohtonih ljekovitih biljaka u školskom vrtu

Zamolite nastavnika ili nastavnicu da vam pomogne u nabavljanju sjemena za ljekovite biljke. Uzgojite gredice autohtonih ljekovitih biljaka u školskom vrtu o kojima ćete svi zajedno brinuti. Proučite sve potrebne uvjete života, kao i vremenske uvjete u kojima ćete posaditi ljekovito bilje.

Recikliranje

Znate li što je recikliranje? Reciklirate li možda neki otpad? Znate li koja je razlika između otpada i smeća?

Reciklirati možemo sve ono što se može ponovno iskoristiti, a da ne moramo baciti. Recikliranje podrazumijeva izdvajanje različitih materijala iz otpada koje potom kasnije ponovo koristimo za neke druge potrebe.

Otpad su stvari koje nam više nisu potrebne, a smeće je otpad koji se odlaže na odlagalište smeća. Da bismo zaštitili i očuvali planet na kojem živimo, važno je pravilno odvajati i razvrstavati otpad, a poslije ga odložiti na za to predviđeno mjesto.

Otpad od hrane čini trećinu kućnog otpada i vrijedna je sirovina za proizvodnju humusa (vrlo plodne vrste tla).^[16]

Izvor fotografije: pixabay.com

Što se sve može reciklirati?

Reciklirati možemo papir, plastiku, staklo, metal, tetrapak, bio otpad.

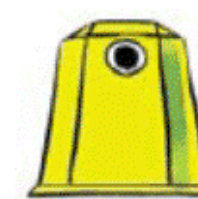
papir

staklo

baterije

plastične boce

limenke

¹⁶ Frol, G., Kovač, V., Marušić Štimac, O., Pašić, M.: Učenik građanin – Priručnik za Građanski odgoj i obrazovanje, Grad Rijeka, Rijeka, 2016., str. 62.

Zadaci:**Zeleni eko otok u školi**

Kako biste podigli svijest u školi među učenicima i nastavnicima o važnosti razvrstavanja otpada u školi, iskoristite školski sat za izradu i postavljanje zelenog eko otoka u školi. Napravite različite mini kontejnere u koje ćete sakupljati otpad. Istražite i propisno ih označite odgovarajućim bojama i natpisima. Potaknite ostale u školi da zajedno s vama skupljaju otpad koji ćete kasnije moći iskoristiti i za neke druge potrebe.

Recikliramo novinski papir

Nastavnik ili nastavnica dat će vam upotrijebljene novine i novinski papir. Izradite od njih različite stvari: čestitke ili organizere. Za prijedlog i ideju pogledajte video na Youtube kanalu: <https://www.youtube.com/watch?v=Nq5C1cO4nKU>

Recikliramo tetrapak

Nastavnik ili nastavnica dat će vam sakupljeni tetrapak i različite ambalaže. Budite kreativni, izradite neke igračke od njih, primjerice robota, svemirski brod ili auto. Izložite svoje radove u školi.

Recikliramo biološki otpad

Izradite kompostište u školi. Informirajte ostale učenike i nastavnike o tome. Postavite kompostište u dvorište škole i zamolite ostale da u njega bacaju otpatke od hrane, kore od voća itd. od kojih ćete kasnije napraviti humus. Od dobivenog humusa možete uzgojiti i cvjetne gredice te na taj način uljepšati vaš školski vrt.

Prikupljamo ideje za primjenu plastičnih proizvoda

Pogledajte sljedeći video na Youtube kanalu: <https://www.youtube.com/watch?v=zditaXf-24k>

Dogovorite se s ostalim prijateljima u razredu što od ovoga možete primijeniti u školi. Također, predložite neke od ideja i vašim roditeljima kod kuće.

Plastika

Vjerujemo da svatko od vas upotrebljava na neki način plastiku i plastične proizvode. Danas ih možemo pronaći gotovo svagdje. Sigurno koristite plastične vrećice kada idete u nabavku ili ponekad pijete vodu ili sokove iz plastičnih bočica. Vaše igračke, a i većina tehnoloških proizvoda koje koristimo (računala, igraće konzole, mobiteli itd.) djelomično su sačinjeni i od plastike.

Plastika je u posljednje vrijeme jedan od vrsta otpada na koji najčešće nailazimo. Znete li da je plastičnoj ambalaži potrebno od 100 do 1000 godina da se razgradi u prirodi? Jeste li svjesni opasnosti odlaganja plastike u prirodu?

Zadatak: Opasnosti odlaganja plastike u prirodu

Pogledajte sljedeće video zapise dostupne na Youtube kanalima:
How We Can Keep Plastics Out of Our Ocean | National Geographic – video zapis dostupan na: <https://www.youtube.com/watch?v=HQTUWK7CM-Y>
Wild Dolphin “Asks” Divers to Help Free Itself from Hook – video zapis dostupan na :
<https://www.youtube.com/watch?v=wL9I4BxuryY>

Činjenice o plastici

Plastika je sintetički materijal. Intenzivno je u uporabi od 19. stoljeća. Lako je dostupna cijenom, lako se prerađuje i male je težine. Dosta je otporan materijal i da se lako obojati. Jeste li znali da se plastika proizvodi iz nafte?

Iako plastiku najčešće susrećemo u okolišu u obliku ambalaže, ona se koristi i u građevinarstvu, elektrotehnici, poljoprivredi, autoindustriji, kućanstvima itd.

Postoje različite vrste plastike koje označavamo skraćenicama. Najčešće skraćenice za plastiku su:

- PET (polietilenteraftalat, koji se koristi za označavanje pakiranja boca za bezalkoholna pića);
- PS (polistiren).

Oko 15% ukupne zapremine otpada u domaćinstvima čini plastika.

Upotreba plastike je u porastu.

Plastika je materijal koji se može reciklirati.

Izvor grafike: freepik.com

Zadatci:**Recikliramo plastiku – izrada torbi od plastičnih vrećica**

Na Youtube kanalu pogledajte ideju za izradu torbi od plastičnih vrećica. Video je dostupan na sljedećem linku: <https://www.youtube.com/watch?v=y6-uY-wlIVl>
Izradite sami svoju torbu!

Recikliramo plastiku – izrada bora za Božić od zelenih plastičnih boca

Na Youtube kanalu pogledajte ideju za izradu bora za Božić od zelenih plastičnih boca. Video je dostupan na sljedećem linku: <https://www.youtube.com/watch?v=0i80zmARkFY>
Izradite sami bor koji će krasiti prostor vaše škole!

Recikliramo plastiku – izrada čizmice za Sv. Nikolu od plastičnih boca

Na Youtube kanalu pogledajte ideju za izradu čizmice za Sv. Nikolu od plastičnih boca. Video je dostupan na sljedećem linku: <https://www.youtube.com/watch?v=Id0wYkduLmk>
Izradite sami svoju čizmu!

Recikliramo plastiku – izrada različitih stvari od plastičnih boca

Na Youtube kanalu pogledajte nekoliko različitih ideja za izradu različitih predmeta od plastičnih boca. Video je dostupan na: <https://www.youtube.com/watch?v=Z34OtEJJBMg>

Voda

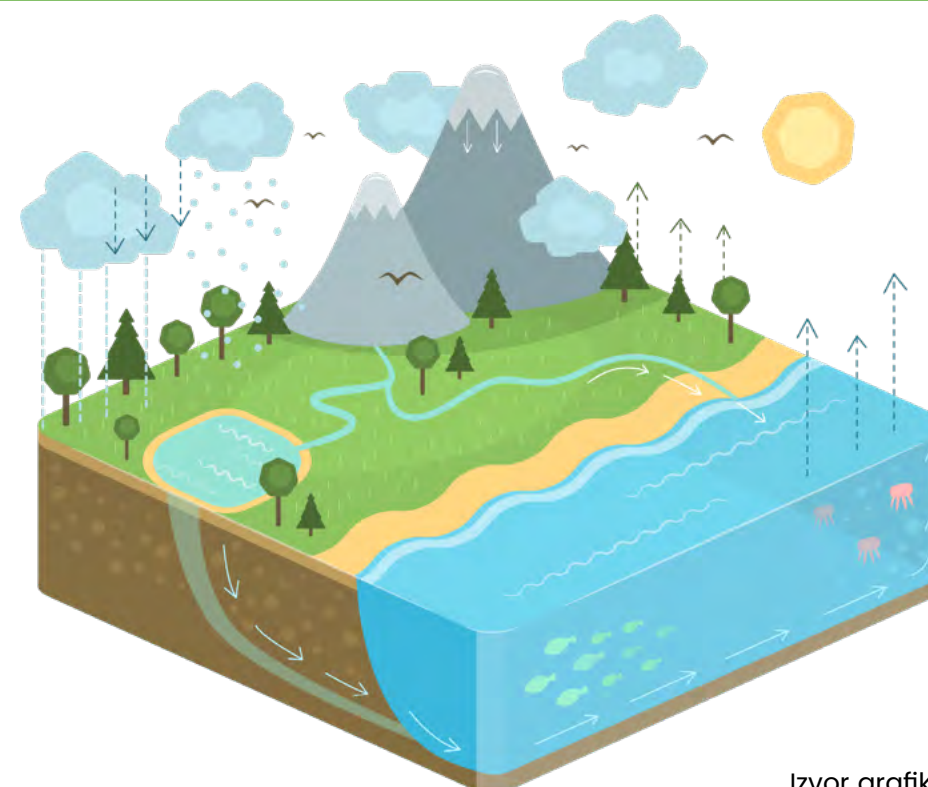
Znate li osnovna svojstva vode?

Izvor: učenjenajlakse.blogspot.hr/2017/05/umna-mapa.html; autor: Mojca Jereb

Zadatak: Kruženje vode u prirodi

Istražite prirodni tijek kruženja vode u prirodi. U sliku ispod opišite kako se zovu prirodne pojave vezane uz kruženje vode u prirodi, odnosno prijelazi iz jednog oblika u drugi.

Izvor grafike: freepik.com

Zagađenje voda

„Međusobni odnos vode i ljudskih djelatnosti toliko je važan da se voda slobodno može smatrati osnovnim elementom društvenog i ekonomskog razvoja. Gotovo dvije trećine populacije ovog planeta opskrbljuje se pitkom vodom iz podzemnih izvora te je za njihovu zaštitu potrebno tlo kao prirodni filter. Međutim, poznato je da poljoprivreda koristi 70% ukupnih raspoloživih količina svježe vode te je zaštita voda sasvim sigurno jedan od tri glavna elementa zaštite okoliša (atmosfera – voda – tlo).“

U današnje vrijeme nenamjensko trošenje vode i njeno zagađivanje predstavljaju veoma ozbiljne probleme koji čovječanstvo mogu dovesti na rub katastrofe. Stoga je od najveće važnosti biti svjestan odgovornosti očuvanja vode kroz razne mehanizme zaštite koji uključuju angažiranost svakog pojedinca u njegovim svakodnevnim navikama, do očuvanja vodenih resursa na razini pojedinih država.“^[17]

Zadatci:

Proizvodimo maglu

Uzmite jednu staklenku. U staklenku do pola ulijte vodu i ubacite upaljenu šibicu. Otvor staklenke pokrijte vrećicom s ledom te promatrajte. Opišite što se događa.

Izrada kišomjera

Od prozirne, ravne boce izrežite gornji dio na mjestu gdje se počinje sužavati i okrenite ga naopako da posluži kao lijevak. Utaknite lijevak u donji dio boce. Na vanjskom dijelu boce napravite skalu (kako biste odredili visinu stupca vode u milimetrima) za očitavanje i učvrstite bocu u školskom dvorištu da se ne bi srušila. Izmjerite količinu kiše koja padne idući puta.

Koliko vode trošimo?

Budite mali istraživači i pratite prosječnu količinu potrošene vode u svom kućanstvu ili školi. Prikupljajte podatke svakog dana. Izradite Excel tablicu u koju ćete upisivati podatke (npr. potrošnja vode (u litrama) za pranje posuda, tuširanje, pranje zuba, pranje automobila...), a koje ćete kasnije upisivati u tablice, pa sve obraditi i prikazati u grafikonima.

Trikovi s vodom

Na sljedećim linkovima Youtube kanala pogledajte različite trikove s vodom:
<https://www.youtube.com/watch?v=-4pgkJPZH9E&t=215s>
<https://www.youtube.com/watch?v=OTuZgwxzVJ8>

¹⁷ Šalaj, B. i dr.: Znam, razmišljam, sudjelujem – Priručnik za nastavnike: Pomoć u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja, Centar za mirovne studije/Mreža mladih Hrvatske, Zagreb, 2014., str. 60

Zrak – znamo li što udišemo?

Čak 92 posto stanovnika Zemlje udiše zrak loše kvalitete, odnosno onečišćen zrak, izvijestila je Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), pozivajući na hitnu akciju protiv zagađenja odgovornog za smrt više od šest milijuna ljudi godišnje.

Izvor: Svjetska zdravstvena organizacija

„Zrak je naziv za mješavinu plinova koji tvore Zemljinu atmosferu, te jedan od osnovnih životnih uvjeta. Zrak nema boju ni miris, a neophodan nam je za disanje i procese gorenja.“

Sastav zraka: Zrak se sastoji od oko 78% dušika^[18], 21% kisika^[19], 0,03% ugljičnog dioksida^[20] i 0,94% ostalih plemenitih plinova.“

Izvor: <http://www.istrazrak.hr/sto-je-zrak>

„Indeks kvalitete zraka (AQI) služi kao pokazatelj izvještavanja o dnevnoj kvaliteti zraka. Pokazuje koliko je zrak čist ili zagađen te kakvi bi mogući zdravstveni problemi mogli biti uzrokovani udisanjem zraka. AQI je usmjeren na zdravstvene učinke koji mogu biti izazvani udisanjem zagađenog zraka tijekom par sati ili dana.“

Indeks kvalitete zraka može imati vrijednost od 0 do 100. Što je vrijednost niža, bolja je kvaliteta zraka. Kod ovoga mjerenja broj 75 predstavlja razinu niskog prisustva pojedinog zagađivača, razinu ispod zakonski propisane dozvoljene granične vrijednosti. Stoga indeks kvalitete zraka ispod 75 predstavlja zadovoljavajuću kvalitetu zraka te malu mogućnost izazivanja zdravstvenih problema stanovništva.“

Izvor: <https://zrak.imi.hr/Oindeks>

Zadatak: Kako onečišćujemo zrak

Istražite na internetu na koje sve načine danas čovjek zagađuje zrak. Izlistajte te načine na ploču i navedite izvore štetnih lebdećih čestica u zraku.

¹⁸ Dušik je plin bez boje i mirisa, lakši je od zraka i slabo je topljiv u vodi.

¹⁹ Kisik je bezbojan plin. Nema mirisa i okusa. Teži je od zraka i podržava gorenje. Otapa se u vodi. Kemijski je vrlo aktivan.

²⁰ Ugljični dioksid je nezapaljivi i bezbojni plin. Nastaje kao posljedica staničnog disanja. Biljke ga troše i preraduju.

Kada govorimo o zraku u Hrvatskoj, on je općenito dobre kvalitete i čist. Međutim u većim gradovima (Zagreb, Osijek) te u gradovima u kojima u blizini postoji industrija koja zagađuje zrak (Kutina, Sisak i Slavonski Brod), zabilježene su lebdeće čestice sitne prašine koje mogu i nepovoljno utjecati na zdravlje ljudi.

Zadaci:

Preveniramo onečišćenje zraka u Hrvatskoj

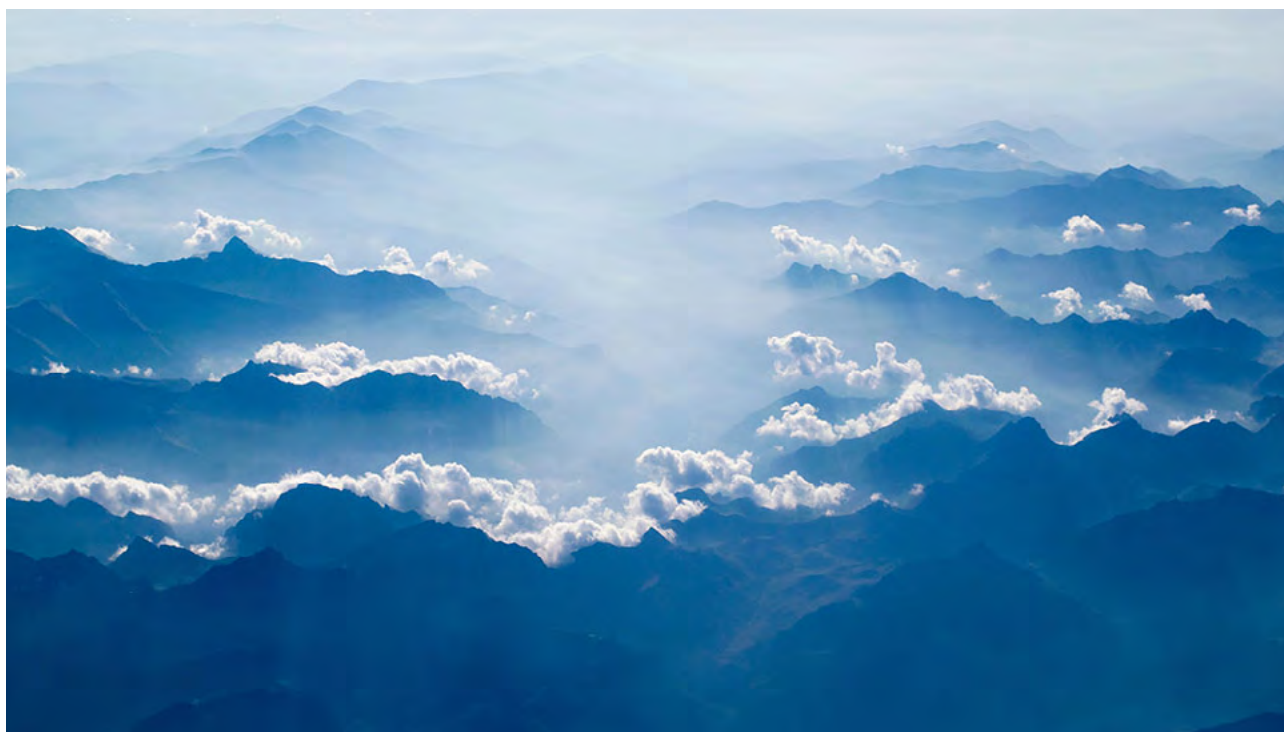
Razmislite malo na koji način sve možemo prevenirati onečišćenje zraka u našoj zajednici. Istražite na internetu koje aktivnosti Republika Hrvatska poduzima u svrhu prevencije onečišćenja zraka u Hrvatskoj. Porazgovarajte sa svojim prijateljima u razredu o ovome.

Utjecaj štetnih lebdećih čestica na zdravlje ljudi

Istražite utjecaj štetnih lebdećih čestica u zraku na zdravlje ljudi. Izradite plakat na ovu temu i postavite ga na vidljivo mjesto u školi.

Istražujemo kakvoću zraka

Zasigurno ste čuli za problem kakvoće zraka koji postoji u Slavonskom Brodu, a koji je onečišćen zbog rafinerije nafte u Bosanskom Brodu, gradu koji se nalazi odmah preko puta rijeke Save koja ih razdvaja. Istražite dodatno ovaj problem na internetu i provjerite kakvoću zraka u Slavonskom Brodu.

Izvor fotografije: pixabay.com

Svjetlost

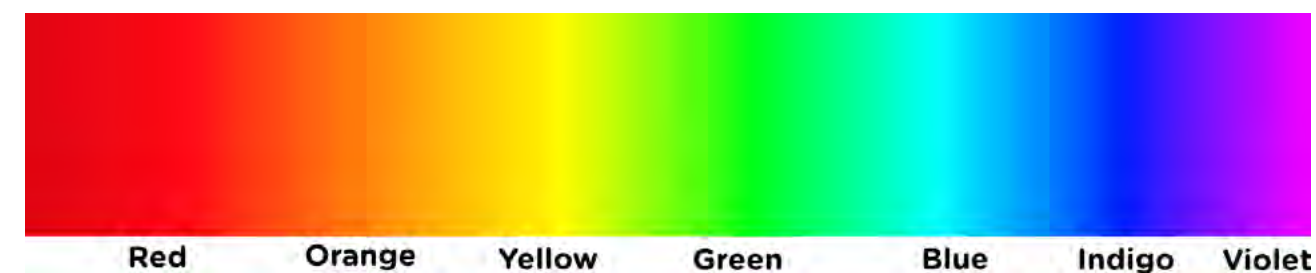
Vjerojatno kao i zrak koji svakodnevno udišemo i svjetlost doživljavamo na način kao pojavu koja se podrazumijeva i ne propitujemo se previše od kuda ona dolazi i za što nam svjetlost sve služi.

Prema različitim definicijama, za svjetlost kažemo da je to obično elektromagnetsko zračenje koje ljudsko oko može vidjeti. Zapravo svjetlost je na neki način doživljaj i osjećaj koji nastaje kao podražaj našeg očnog živca. Mi to možemo vidjeti jer dolazi iz nekog izvora.

Izvor grafike: prilagodio autor

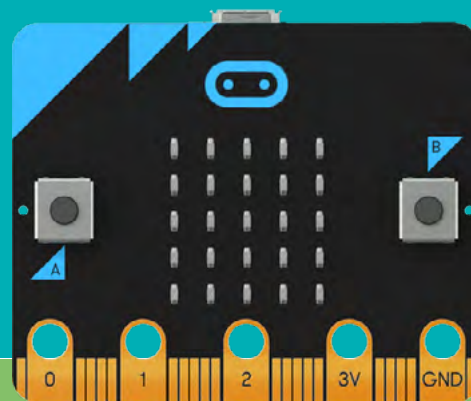
Naše oči reagiraju zapravo samo na vidljivu svjetlost, ali mogu raspoznati i male razlike u rasponu svjetlosti. To znači da mi svjetlost raspoznajemo kroz boje (ljubičasta, plava, zelena, žuta, narančasta, crvena).

U narednih nekoliko zadataka možete se zabaviti i biti kreativni uz pomoć Microbita ili zanimljivih pokusa.

Microbit je maleno računalo koje se može programirati, zamišljeno i oblikovano tako da učenje i podučavanje učini jednostavnim i zabavnim!

Izvor: <http://microbit.org/hr/>

Zadaci:

Istražujemo, analiziramo, eksperimentiramo, izrađujemo s Microbitom

Uz pomoć Microbita izmjerite sljedeće:

- razinu svjetlosti sunčanog i kišnog dana;
- razinu svjetlosti u kući/stanu s upaljenim i ugašenim svjetlima, ispod svjetiljke (luster) i sa strane. Možete to napraviti i u školi;
- razinu svjetlosti vani i unutra.

Izradite svjetleću reklamu uz pomoć Microbita.

Lomljenje bijele svjetlosti kroz prizmu

Napravite pokus lomljenja bijele svjetlosti kroz prizmu. Neka vam nastavnik ili nastavnica pomognu u ovom pokusu. Što uočavate? Napravite power point prezentaciju o ovom fenomenu.

Izvor fotografije: unsplash.com

Šume

Šume su zajednice drveća. Za naš okoliš one su važne iz mnogo razloga: smatramo ih ekološkom tvornicom jer proizvode kisik, a istovremeno su važne kao staništa živih bića.

U šumama pronalazimo različite vrste drveća: jasen, hrast, kesten, lipa, grab, javor, breza, smreka itd.

Osim drveća, šume predstavljaju i važna životna staništa sljedećih životinja: ptica, jelena, vukova, vjeverica, zečeva itd.

Međutim, osim ove namjene, čovjek koristi šume i drveće i za druge svoje potrebe. Zna li za koje?

Zadatak: Kako sve koristimo drveće?

Istražite na koje sve načine danas čovjek koristi drvo (npr. čaj od hrastove kore, izrada namještaja, pribora, papira, uporabnih predmeta itd.). Ispišite što više proizvoda kojih se sjetite na ploču.

Jeste li znali?

- Za jednu tonu papira potrebno je posjeći 12 stabala!
- Recikliranjem jedne tone papira sačuva se 17 stabala!

Šume su danas ugrožene različitim pojavama i faktorima: sve učestalijim požarima tijekom ljeta, sječa šuma za potrebe čovjeka (izrada različitih predmeta, krčenje prostora za proširivanje stambenih površina, za gospodarske površine, za ceste i izgradnju prometnica itd.). Osim toga, zbog sve većih onečišćenja, pojavljuju se često i nametnici na pojedinim vrstama drveća koji ugrožavaju opstanak šuma.

Izvor fotografije: unsplash.com

U nastavku istražite i upoznajte šume, kao i floru školskog vrta, ukoliko ga imate, kroz nekoliko zadataka.

Zadaci:

Šume moga područja

Otiđite zajedno s nastavnikom ili nastavnicom u obližnju šumu. Sakupite u šumi različite vrste kora i lišća više vrsta drveća. Uzmite i neke biljke i gljive. Napravite herbarij i organizirajte i postavite izložbu u školi. Osim opisa i naziva pojedinog drveća i biljaka, istražite i njihovu primjenu.

Analiza flore školskog vrta

Izadite van u školsko dvorište. Analizirajte floru školskog vrta.

Zaštićene biljke i životinje

Istražite i proučite koje su to sve zaštićene biljke i životinje autohtonih šuma. Osmislite kviz na ovu temu i priredite ga ostalim prijateljima, učenicima i nastavnicima u školi.

Popis korištene literature

1. Bajkuša, M., Baketa, N., Pažur, M., Šalaj, B.: Prema demokratskoj školi, GOOD inicijativa za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u odgojno-obrazovne institucije, Zagreb, 2017.
2. Šalaj, B. i dr.: Znam, razmišljam, sudjelujem – Priručnik za nastavnike: Pomoć u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja, Centar za mirovne studije/Mreža mladih Hrvatske, Zagreb, 2014.
3. Frol, G., Kovač, V., Marušić Štimac, O., Pašić, M.: Učenik građanin – Priručnik za Građanski odgoj i obrazovanje, Grad Rijeka, Rijeka, 2016.
4. Stručna radna skupina za izradu kurikuluma za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje: Nacionalni kurikulum međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje, prijedlog, Zagreb, 2016.
5. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Agencija za odgoj i obrazovanje: Kurikulum građanskog odgoja i obrazovanja, Zagreb, 2012.
6. Relja, J., Figač. S.: Izvedbeni školski plan i program Građanskog odgoja i obrazovanja, OŠ Đ. Ester Koprivnica, Grad Koprivnica, Koprivnica, 2014.

I. DEMOKRACIJA I AKTIVNO GRAĐANSTVO

1. Brander, P. i dr.: Kompas: Priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava, Europski dom Slavonski Brod, Slavonski Brod, 2004.
2. Ur. Beader, M.: Prvi koraci: Priručnik o odgoju i obrazovanju za ljudska prava, Amnesty International Hrvatske, Zagreb, 2000.
3. Gollob, R. i dr.: Obrazovanjem do demokracije – knjiga I., Vijeće Europe, Belgija, 2010.
4. Ustav Republike Hrvatske
5. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
6. Opća deklaracija o pravima čovjeka UN-a
7. Konvencija o pravima djeteta
8. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

II. CIVILNO DRUŠTVO I VOLONTERSTVO

1. Bežovan, G., Zrinščak, S.: Civilno društvo u Hrvatskoj, Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb, 2007.
2. Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I., Forčić, G.: „Generacija za V – Priručnik o volontiranju za srednjoškolce“, Volonterski centar Zagreb, Zagreb, 2014.
3. Šimunković, G., Forčić, G., Milinković, D., Kamenko, J., Šehić Relić, L.: „Generacija za V – Zašto i kako organizirati volonterski program u školi?“, Volonterski centar Osijek, Osijek, 2011.
4. Tešija, T.: Volonterkovi savjeti – Volonterska početnica za učenike osnovnih škola, Udruga „MI“ Split, Split, 2014.
5. Udruga za razvoj civilnog društva SMART: Volontiranjem do svog mjesta u društvu i korak bliže zaposlenju, Udruga za razvoj civilnog društva SMART, Rijeka, 2011.
6. UN Volunteers: Izvješće o stanju volonterstva u svijetu, UN Volunteers, 2011.
7. Europski volonterski centar (CEV): Manifest za volonterstvo u EU, CEV, Bruxelles, 2006.
8. Zakon o volonterstvu, NN 58/07, 22/13
9. Etički kodeks volontera, NN 55/08
10. <http://www.volontiram.info>
11. <http://www.vcos.hr>

III. ODRŽIVI RAZVOJ I EKOLOGIJA

1. Rasol, D., Čanić, K., Š., Horvath, K., Čanić, K.: Mali meteorolog, Školska knjiga, Zagreb, 2012.
2. Pavić-Rogošić, L.: Novi izazovi – Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., ODRAZ – Održivi razvoj zajednice, Zagreb, 2015.
3. ODRAZ – Održivi razvoj zajednice: sudjeluj na lokalnoj razini! Kako građani mogu sudjelovati u boljem upravljanju prirodnim resursima, ODRAZ – Održivi razvoj zajednice, Zagreb, 2017.
4. Stručna radna skupina za izradu kurikuluma za međupredmetnu temu Održivi razvoj: Nacionalni kurikulum međupredmetne teme Održivi razvoj, prijedlog, Zagreb, 2016.
5. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Republike Hrvatske, UNET: Održiva potrošnja i proizvodnja, Zagreb, 2004.
6. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva: Akcijski plan za obrazovanje za održivi razvitak, Zagreb, 2011.
7. Oppenheimer, C.: Climatic, environmental and human consequences of the largest known historic eruption: Tambora volcano (Indonesia) 1815, Progress in Physical Geography, 2003.
8. Industry As A Partner For Sustainable Development, Advertising, report, EACA, WFA, UNEP, United Kingdom, 2002. https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/8277/-Industry%20as%20a%20Partner%20for%20Sustainable%20Development%20_%20Advertising-2002117.pdf?sequence=3&isAllowed
9. Barbir, F.: Budućnost obnovljivih izvora energije, ppt, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje u Splitu, <http://marjan.fesb.hr/~fbarbir/PDFs%20Obnovljivi%20izvori/Buducnost%20obnovljivih%20izvora%20energije.pdf>

10. <http://www.mzopu.hr>
11. <http://www.obnovljivi.com>
12. <http://www.izvorienergije.com>
13. <http://www.mojaenergija.hr>
14. <http://www.energetika-net.com/> (stručni časopis Energetika)
15. <https://www.enu.hr/> (Nacionalni portal energetske učinkovitosti)
16. <http://cei.hr/nacionalno-koordinacijsko-tijelo-za-energetsku-ucinkovitost/> (Nacionalno koordinacijsko tijelo za energetske učinkovitost Ministarstva gospodarstva)
17. http://meteo.hr/twinning/hr/index.php?id=kakvoca_zraka (Državni hidro meteorološki zavod)
18. <http://www.haop.hr/hr> (Hrvatska agencija za okoliš i prirodu)
19. www.fzoeu.hr/ (Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost)
20. <http://www.hepesco.hr/esco/projekt/ucinkovitost.aspx> (projekt energetske učinkovitosti u Hrvatskoj i HEP ESCO)
21. <http://www.hepesco.hr/esco/okolis/default.aspx> (projekt energetske učinkovitosti u Hrvatskoj i HEP ESCO)
22. www.climnet.org (Europska akcijska mreža za klimu)
23. https://ec.europa.eu/clima/change/consequences_hr (Portal o klimatskim promjenama)
24. <http://www.climatehotmap.org> (karta globalnog zatopljenja)
25. <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/water/wwap/>
26. http://lightpollution.org/files7posljedice7ekonomski_izracun/index.htm
27. <http://pubs.iied.org/pdfs/17077IIED.pdf>
28. <http://izradi.croatianmakers.hr/project/iskoristavanje-energije-vode/> (mikrobit)
29. <http://www.sciencekids.co.nz/gamesactivities/plantsgrow.html> (ovisnost rasta i razvoja biljke)
30. <https://www.skolskiportal.hr/clanak/5022-solarna-pecnica-i-sljazovi-kolacici/> (izrada solarne pećnice)
31. <https://www.youtube.com/watch?v=-4pgkJPZH9E&t=215s> (trikovi s vodom)
32. <https://www.youtube.com/watch?v=HQTUWK7CM-Y> (National Geographic, o opasnostima bacanja plastike u okoliš)
33. <https://www.youtube.com/watch?v=wL9I4BxuryY> (utjecaj onečišćenja na životinje)
34. <https://www.youtube.com/watch?v=y6-uY-wlIVI> (izrada torbe od plastičnih vrećica)
35. <https://www.youtube.com/watch?v=0i80zmARkFY> (izrada bora za Božić od zelenih plastičnih boca)
36. <https://www.youtube.com/watch?v=Id0wYkduLmk> (izrada čizmice (sv. Nikola/Božić) od plastičnih boca)
37. <http://izradi.croatianmakers.hr/project/ziva-bica-staniste-i-zivotni-uvjeti-temperatura-zraka/> (uvjeti života)
38. <https://www.youtube.com/watch?v=Nq5ClcO4nkU> (recikliranje – izrada organizera)
39. <https://www.youtube.com/watch?v=zditaXf-24k> (recikliranje)
40. <http://izradi.croatianmakers.hr/project/zivotne-zajednice-suma-osnovna-obiljezja-slojevitost/> (šume)
41. <http://izradi.croatianmakers.hr/project/mjerac-svjetlosti/> (svjetlost)

Eko Brezna

NAZIV PROJEKTA:
EKO – EKO VOLONTERKO

KORISNIK:
Udruga Eko Brezna

PARTNERI:
Osnovna škola Antun Matija Reljković, Bebrina
Osnovna škola Antun Mihanović, Slavonski Brod

Tisak ovog priručnika sufinanciran je u okviru
Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali
2014.–2020. iz Europskog socijalnog fonda.

“

VOLONTIRANJE

je darivanje!

”

Projekt je sufinancirao
Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Sadržaj ovog priručnika isključiva je odgovornost
Udruga Eko Brezna.